

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2022 ♦ Cilt/Volume: 6 ♦ Sayı/Issue: 10, s. 65-88

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ SERÜVENİ: BİR ANLATI ÇALIŞMASI

Prof. Dr. Celal Teyyar UĞURLU

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, celalteyyar@gmail.com

Orcid: 0000 0002 7933 9327

İsmail CENGİL

MEB, Öğretmen, ismailcengil42@gmail.com

Orcid: 0000 0002 3064 0354

Özet

Bu çalışma sınıf öğretmenlerinin mesleki serüvenlerine ilişkin görüş ve deneyimlerinin betimlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden anlatı çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırmaya en az 25 yıllık mesleki kıdemi bulunan, mesleki yaşantısında köy ve şehir merkezindeki okullarda görev yapmış 4 sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda öğretmenlere öğretmenlik mesleğine karar verme süreçleri, meslek hayatları boyunca geçirdikleri süreçler ve meslek hayatları boyunca yaşadıkları zorluklar ve çözüm yollarına ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme soruları sorulmuştur. Çalışma sonunda öğretmenlerin mesleğe karara verme sürecine kariyer ve rolü, saygınlığının olması, faydalı olma etkileyen unsurlar olarak dikkat çekmiştir. Ayrıca meslek seçiminde arkadaş ve toplumun etkisinin de olduğu görülmüştür. Mesleki gelişim süreçlerine ilişkin birlikte çalışma ve rehberlik almanın kendilerini geliştirdiği, mesleki kursların gelişimlerine katkı sağladığı görülmüştür. Öğretmenlerin mesleki yaşantıları süresince yaşadığı zorluklar ve çözüm yollarına ilişkin ise çalışma ortamları, veli ve öğrenci iletişimleri, mevzuatsal, coğrafi ortam gibi konularda mesleğin başlangıcında zorluklar yaşadıkları görülmüş, bu durumları zaman içerisinde şartlara alışma, mesleği tanıma ve öğrenme, sağlıklı iletişim kurma gibi kendilerini geliştirerek alıştıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Meslek, eğitim, öğretmenlik

THE PROFESSIONAL ADVENTURE OF CLASSROOM TEACHERS: A NARRATIVE STUDY

Abstract

This study aims to present a description of the views and experiences of primary school teachers regarding their professional adventure. In the study, narrative design, which is one of the qualitative research designs, was used. The participants of the study consisted of 4 primary school teachers, who had at least 25 years of professional experience and have worked at primary schools in the villages and city center throughout their professional life. In line with the purpose of the current study, semi-structured interview questions were asked to the teachers about their decision-making processes when choosing teaching as a profession, the processes related to their professional life, and the difficulties and solutions they have experienced throughout their professional life. The analysis of the views of the primary school teachers revealed the following sub-themes concerning their decision to be a teacher: families' encouragement, their love and interest in the profession, the influence of their primary school teachers. The analysis also revealed the following sub-themes concerning challenges they have experienced throughout their professional life: professional development, emotional aspect, the school where they worked, student profiles they encountered throughout their professional life, and lack of guidance for new teachers, education policies, and professional value. Under the main theme of remedies, they have found for these challenges emerged the following sub-themes: economic, school atmosphere and attitude, teacher's communication with parents and students, legislation related problems, and cultural difficulties. In conclusion, it has been determined that teachers define and explain their professional adventures within the framework of these themes.

Key Words: Profession, education, teaching

Giriş

İnsan açısından eğitimin gayesinin ne olması gerektiği sorusu eğitimciler arasında her zaman tartışılan konulardan birisi olmuştur. İnsanın sağlıklı bir yaşam sürmesi ve kendinden beklenen işleri başarıyla gerçekleştirebilmesi için bedeninin eğitilmesi, akli melekelerin güçlendirilmesi ve ruhunun olumlu değerlerle bezenmesi gerekir. Karataş'a (2020) göre bilgi gereksinimleri karşılanan insan sahip olduğu bilgilerle anlam kazanır, anlamını eylemleriyle değerli kılar ve insanın bilgi düzeyi arttıkça, "değeri" de artar.

Eğitim, bir toplumdaki bireylerin yaşamlarını şekillendirmede etkilidir (İsmail, Khatibi ve Azam, 2022). Bu yanıyla insan gelişiminde çok önemli bir rol oynamaktadır. İnsan kaynağının kalitesi de en değerli olanıdır. Bu nedenle mesleki öğrenme; aynı amaç etrafında, eğitimin sürekli gelişimi için bir döngü içerisinde sorgulanarak geliştirilmeye dayalıdır (Pinthongpunth, Phuwanatwichit, Mangkhang ve Sarobol, 2021).

Günümüzde mesleki gelişim, bilgi teknolojilerinin her türlü bilgiye daha kolay ve çabuk ulaşılabilir olanağı sağlamasıyla daha bir önem kazanmıştır. Dolayısıyla böyle bir dönemde eğitim programları ve sistemleri de sürekli gözden geçirilmektedir. Burada en temel unsurlardan birisi de zorunlu eğitimin başlangıç noktası olan ilkokullardır. Buradan hareketle ilkokuldaki öğrencilerin eğitimi, onlara temel kazanımların verilmesi, gelecekteki değişimlere uyum sağlayabilmesi önemli bir yer kaplamaktadır. İlkokul öğretmeni, çocuk için anne ve babasından bile önde gelebilen bir kişidir. Çocuğun gözünde öğretmeni ne derse doğrudur ne yaparsa güzel ve doğru yapar düşüncesi vardır. Çocuk için öğretmeni rol modeldir. Kısacası ilkokul öğretmeni ilkokul eğitim programında yer alan konu alanlarına ait bilgileri çocuklara aktaran onları araştırmaya, yaratıcılığa, girişkenliğe yönelten, kendilerine ve dış dünyaya karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardım eden, başkalarıyla etkili iletişim kurma becerilerinin gelişimini sağlayan kişidir (Özden, 1999).

Tüm bunların sağlanabilmesi için sınıf öğretmenlerinin mesleki serüvenini anlamak önemlidir. Sınıf öğretmenlerinin mesleğe karar verme sürecinden başlayarak meslek hayatları boyunca geçirdiği süreçler, yaşadığı zorluklar ve bu zorluklara buldukları çözüm yolları hem kendilerinin mesleki gelişimini hem de öğrencilerini yetiştirme açısından önemlidir. Çünkü bu süreçler sayesinde öğretmenler tecrübe kazanırlar. Bu tecrübeler sayesinde hem kendileri mesleki olarak gelişirler hem de kendilerine emanet edilmiş olan bugünün çocuklarını yarının büyükleri olarak yetiştirirler. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik deneyimlerini onların mesleki gelişim serüveni içerisinde incelemek önem taşımaktadır.

Meslek Olarak Öğretmenlik

Toplumsal yaşamın gereksinimlerinden bir tanesi de eğitimidir. Karataş'a (2020) göre insan, bilinç ve duygusal özellikleri açısından bilgiye, öğrenme ve gelişime gereksinim duymaktadır. İnsanın bilinçlenmesinde ve duygusal olarak gelişmesinde okullar ve okullarda öğretmenleri rolü yadsınamaz.

Tüm dünyada diğer meslekler gibi öğretmenlik alanı da belirli bir süre boyunca eğitim yoluyla kazanılan bilgi ve becerilere sahip olmayı gerektirir. Bir meslek, doğası gereği, bireyin sistematik bir bilgi birikiminden elde edilen yüksek derecede becerilere sahip olmasını gerektiren çok önemli bir sosyal işlevi olduğu için bir meslektir (Karataş, 2020). Mesleki olarak bir öğretmenin, topluma karşı sorumluluğu gereği kural ve düzenlemelere uygun davranması ve öğretmenlik alanına verilen yükümlülükleri yerine getirmesi gerekir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesinde öğretmenlik şu şekilde tanımlanmıştır. Öğretmenlik, "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir." şeklinde tanımlanmış ve öğretmenlerin yükümlülüklerini ise "Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler." (Milli Eğitim Temel Kanunu, [METK] 1973) şeklinde ifade edilmiştir.

Toplumdaki her bir bireyin sahip olduğu potansiyeli ortaya koymasında, evrensel ve yerel kültürel değerlerin aktarılmasında bir köprü vazifesi olan ve bunları gerçekleşmesi için gayret gösteren öğretmenlerin gerçekleştirdikleri bu meslek, diğer mesleklerden özel olarak düşünülmeli ve diğer mesleklerden farklı bir yere sahip olmalıdır (Güven, 2010). Oğuzkan'a (1998) göre, "öğretmenlik mesleği, kişisel yeterlik ve mesleki tutumlar çerçevesinde sınırların çizildiği, bu sınırlara göre süreç sonunda ortaya çıkacak ürün niteliğinin belirlendiği, oluşan ürün niteliğinin değiştirilmesinde telafinin çoğu zaman mümkün olmadığı, yapılan yatırımların uzun vadede, bireysel ve beraberinde toplumsal kazanca dönüştürebildiği ve bunu yaparken öğretim ve yönetim görevlerinin ötesinde stratejik bir toplumsal statü olarak tanımlanmaktadır." Öğretmenlik, mesleğin getirdiği değerlere sahip, çalışma alanı kalabalık, çalışma gruplarının genç, çalışma temposunun yüksek, belirli düzeyde bilgi ve beceriye sahip olunması gereken bir meslek olarak görülmektedir (Karataş, 2020).

Bir meslek olarak öğretmenlik kendi içerisinde ilkelere sahiptir. Farklı alanlarda bilgi ve beceriye sahip olunması gereken bir meslek olan öğretmenliğin çeşitli alanlarda güçlendirilmesi gerekmektedir. Özden'e (2003) göre, alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür alanlarında öğretmenlerin göreve başlamadan önce yetiştirilerek bu alanlarda yeterliliklerinin artırılması gerekmektedir.

Öğretmenlerin Yetiştirilmesi Süreci

Eğitimin temel aktörünün öğretmen olduğu vurgusundan hareketle öğretmen adaylarının üç temel bilgi ve yeterlilik alanlarında yetiştirilmesinin üzerinde durulmuştur.

Bunlar alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültürdür (Şanal ve Çelikten, 2005). Alan bilgisi özelliğine bakıldığında, öğretmenlerin meslekte başarılı olabilmeleri için kendi alanlarında yeterli bilgi ve birikime sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin yapıtları işin doğası gereği öğretmenlik meslek bilgisi konusunda gerekli becerilere sahip olmaları gerekir (Çakır, 2015). İyi planlanmış öğretim süreci, anlatılacak konularla ilgili çeşitlilik oluşturabilme, zamanı etkili kullanma, öğrencilerin derslere etkin katılımını sağlama, süreç içerisinde öğrencilerde meydana gelen değişim ve gelişimleri izleme öğretmenlerin meslek bilgisiyle ilgili nitelikleri olarak düşünülebilir. Aynı zamanda öğretmenlerin mesleki özellikler arasında genel kültür de gelmektedir. Öğretmenlerin alan bilgileri ve mesleki bilgilerin yanında geniş bir genel kültüre sahip olmaları gerekir (Şanal ve Çelikten, 2005).

Öğretmenlerin öğretmenlik rollerini daha verimli ve etkili kullanmalarında genel kültür bilgileri ile birlikte alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisinin de önemli bir katkısının olduğu şüphesizdir. Bu bağlamda öğretmenlerin sadece uzmanlık alanlarında bilgi ve birikime sahip olmaları değil; insanları, toplumu ilgilendiren bazı sorun ve olaylarla ilgili bilgi sahibi olması ve bunlara karşı çözümler üretebilmesidir. Öğretmenlerin genel kültür bilgileri dâhilinde değerlendirilmesi gereken önemli bir özellik ise çağın gereksinimi olan bilimsel ve teknolojik gelişim ve değişimleri takip edebilmeleridir. Kabakçı ve Yurdakul'a (2011) göre öğretmenlerin eğitim öğretim faaliyetlerini planlarken, yürütürken ve değerlendirirken teknolojiyen yararlanmaları, eğitim öğretim faaliyetlerinin daha etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlayabilecektir. Çağın gereksinimleri dikkate alınarak öğretmenlerin sahip olması gereken bazı yeterlilikleri şöyle ifade edebiliriz. Kendini devamlı olarak geliştirmek ve yenilemek, alanıyla ilgili teknolojik gelişmeleri takip etme ve bunları öğretimde uygulamak, alanıyla alakalı programlar geliştirebilmek ve bilgiler üretebilmek, ekip çalışmasına önem vermek ve rehberlik yapabilmek, eğitim öğretim sürecini ve zamanı iyi planlayabilmek.

Öğretmenlerin iyi bir eğitim alarak yetişmesi ve meslekte söz sahibi olabilmeleri eğitim sistemin öngördüğü amaçlar çerçevesinde öğrencilerinin iyi yetiştirilmesiyle bağlantılıdır. Bunun yanında öğretmenler toplumsal rolleri ve sorumlulukları çerçevesinde bireyleri yetiştirirken nitelikli ve iyi öğretmen özelliklerini yansıtmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin mesleki ve kişisel

nitelikleri etkili öğretmen olmaları noktasında önemlidir. Mesleki nitelikler açısından bakıldığında; öğrenciler hakkında yeterli düzeyde bilgiye ve mesleki yeterliliklere sahip olma, öğretim yöntem ve tekniklerini iyi uygulayabilme ve öğrencileri sürekli motive edebilme olarak düşünülebilir. Kişisel özellikler açısından bakıldığında sabırlı ve saygılı olma, merhamet duygusu gelişmiş olma, adil olma, öğretme ve öğrenmeyi sevme, sevecen olma, eğitim öğretim ortamında güven duygusu oluşturma olarak ifade edilebilir.

Öğretmenin Roller

Rol kelimesi Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Bir işte bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, [TDK] 2021). Öğretmenlerinde okul içinde ve dışında çeşitli rolleri vardır. Öğretmenlerin okul ortamındaki rollerine baktığımızda, saygı ve güven ortamına dayalı bir sınıf ortamı oluşturma, lider olma, rehber ve model olma, öğrencilerin eğitim öğretim ihtiyaçlarını karşılama ve onlara rehberlik yapma, öğrencilerin öğrenmesinde iyi bir yardımcı olma gibi rolleri sayabiliriz. Okul ortamı dışındaki rollerini ise, çevresindekilerin gelişimine katkı sağlama, toplumda oluşan değişim ve gelişmelere liderlik yapma gibi rollerden bahsedilebilir.

Sünbül'e (1996) göre öğretmenlerin kişisel özellikleri ve sınıf ortamında sergiledikleri davranışlar öğrencilerin duyuşsal, sosyal ve zihinsel gelişimleri noktasında fazlaca etkin rol oynamaktadır.

Geçmişten günümüze kadar etkinliğini ve önemini kaybetmeyen, hatta her geçen gün önemi biraz daha artan en önemli meslek öğretmenlik mesleğidir. Eğitim her ne kadar ailede başlasa da kültürel değerlerin ve mesleki eğitimin sistemli bir şekilde verildiği yer okul ve bu faaliyeti gerçekleştiren de öğretmendir. Bunun için öğretmenlik önemli ve özel bir meslektir. Eğitim herkes tarafından gerçekleştirilebilecek bir iş değildir. Bu iş ancak iyi ve nitelikli bir şekilde yetiştirilen öğretmenler tarafından gerçekleştirilir. Öğretmenlik doğası gereği diğer mesleklerden farklıdır. Çünkü yapılan işin temelinde insan vardır. Elde edilen sonucu toplumun geleceğini oluşturur. Öğrencilerin eğitimi uzun zaman ve emek isteyen bir süreçtir. Her gün gelişen ve değişen dünyada çocukların bu gelişime ve değişime ayak uydurmalarını sağlayan, onların bilgi, beceri ve kabiliyetlerini artırabilen, eleştirel düşünebilen, bilgi üretebilen, erdemli bireyler yetiştirilmesi açısından öğretmenin üstelendiği görev çok önemlidir (Şanal ve Çelikten, 2005). Bunun için iyi ve nitelikli yetiştirilmiş öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin meslek hayatı boyunca bu çizgisini sürdürmesi büyük önem taşımaktadır.

Toplumların gelişim ve ilerlemesinde en büyük etken insanların eğitimidir. İnsan çocukluk döneminden başlayarak hayatının sonuna kadar bir öğrenme içerisindedir. Toplumun en önemli görevi her vatandaşını olabildiğince geliştirmek için gerekli olan eğitimi gerçekleştirmektir. Çünkü hiçbir görev insan eğitiminden daha önemli değildir. Bunu gerçekleştirecek olanlar ise öğretmenlerdir. Bu çalışma ile “sınıf öğretmenlerinin mesleki serüvenlerine ilişkin, görüş ve deneyimlerinin” betimlemesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla aşağıdaki sorular cevap aranmıştır.

- 1- Sınıf Öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine karar verme süreçleri nasıldır?
- 2-Sınıf Öğretmenlerinin mesleki hayatları boyunca hangi süreçlerden geçmişlerdir?
- 3- Sınıf Öğretmenleri meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yolları nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden anlatı araştırması modeli kullanılmıştır. Anlatı araştırmaları bir durum ya da konuyla ilgili insanların yaşadıkları tecrübeleri hikâyeler ile inceler. Gay, Mills ve Airasian'a (2009) göre, “anlatı çalışmalarında veriler toplanırken araştırmacı

yazılı ya da sözlü olarak katılımcıların deneyimlerini hikaye eder. Araştırmacı yaşanan bu deneyimleri ve bu deneyimlere yükledikleri manaları araştırma konusu yapar” (Akt. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019). Anlatı araştırmaları araştırmayı yapan ve araştırma katılımcıları sosyal etkileşim içerisinde birçok kez bir araya gelerek elde edilmiş deneyimleri anlama ve araştırma yöntemidir. Anlatı araştırmalarında deneyimlenen olaylar hikâyeler aracılığıyla diğer kişilerle paylaşılır. İnsanların yaşadıkları olayların ardışık olarak düzenlenir ve bu olaylar arasında ilişkiler kurulur. Böylelikle araştırmaya konu olan olayın belirli bir hedef kitle için anlamlı sonuçlarının ortaya çıkması sağlanır (Büyüköztürk, vd. 2019). Anlatı araştırmalarında temel amaç, bireylerin dünyayı deneyimleme biçimlerini kendi ürettikleri hikâyeler aracılığıyla incelemektir. Anlatı araştırmacıları genellikle tek bir birey üzerine odaklanırlar ve çalışmalarında o bireyin belli bir olguya ilişkin kişisel deneyimlerini derinlemesine analiz ederler (Saban ve Sarıçelik, 2018). Anlatı araştırmalarında anlatan ile araştırmacı etkileşim içerisinde olurlar. Amaç anlatanın (katılımcının) deneyimlerini anlamaktır (Clandinin ve Connelly, 2000).

Anlatı çalışmalarının belli bir temayı içermesi ve bu temanın belli bir zaman dilimi içinde ardışık olarak yaşanması yani deneyimlenmesi gerekmektedir. Kişilerin yaşantıları belli bir bağlamda ele alınarak katılımcının deneyimlerine dayalı olarak irdelenir. Czarniawska’ya (2007) göre kurumsal bağlamda yaşam hikayeleri i. Kariyer hikayeleri ve ii. Kurumsal kimlik anlatıları şeklinde ele alınmaktadır (Ak. Ersoy ve Bozkurt, 2016). Eğitimde anlatı, bir sorunu ya da durumu deneyimleyen öğretmenin bakış açısıyla sorunun anlaşılmasında, başarılı öğretmenlerin kişisel ve eğitsel geçmişlerini incelemede, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini iyileştirme gibi konularda gerçekleştirilebilmektedir (Ersoy ve Bozkurt, 2016).

Anlatı araştırmaları bireysel deneyimlerin odağında ilerlediği için çoğunlukla tek kişi ile çalışılır. Ancak birden fazla katılımcı ile de anlatı araştırması yürütmek mümkündür. Bu çalışmada kariyer hikayeleri başlığı altında dört katılımcının öğretmenlik kariyerleri boyunca deneyimleri hikayeleştirilmiştir. Çalışmada, sınıf öğretmenlerinin, öğretmenlik mesleğine karar verme süreçleri, mesleki hayatlarında geçirdiği süreçler ve meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yollarına ilişkin deneyimleri incelenmiştir. Bu şekliyle öğretmenlerin yaşam deneyimlerinden yola çıkılarak kuram ve uygulamada karşılaşılan birçok soruna uygun bakış açıları sunarak ve çözüm önerileri getirilerek katkı sunulması amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğünü belirlemek için net bir yol bulunmamaktadır. Önemli olan araştırmanın amacı, ne bilinmesi istendiği, güvenilirlik ve elde bulunan zaman ve kaynaklarla ne yapılabileceğidir (Büyüköztürk, vd, 2019). Bu çalışmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Patton’a (2014) göre, amaçlı örnekleme araştırma sorularına zengin bir şekilde cevap olabilecek verilerin elde edilmesini sağlamaya yardımcı olur.

Ölçüt örnekleme önceden belirlenen bir takım ölçütü karşılayan tüm durumların incelenmesidir (Baltacı, 2018). Marshall ve Rossman’a (2014) göre, ölçüt, araştırmacı tarafından oluşturulur ya da daha önceden hazırlanmış ölçütler listesi kullanılabilir (akt. Baltacı, 2018). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak sınıf öğretmenlerinin mesleki serüvenleri araştırılmıştır. Araştırmada en az 25 yıllık mesleki kıdemi bulunan, mesleki yaşantısında köy ve şehir merkezindeki okullarda çalışmış olan 4 öğretmen ile görüşülmüştür. Katılımcıların 1’i kadın 3’ü erkektir. Öğretmenler sınıf öğretmenliği branşında görev yapmışlardır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel boyutunda veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış kişisel görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler hem basit seçenekli cevaplamayı hem de araştırma alanıyla ilgili derinlemesine araştırma yapılmasını sağlar. Görüşülenler kendini ifade etme imkânı sunması, kolay analiz edilebilirliği ve gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama gibi kolaylığı bulunmaktadır (Büyüköztürk, vd., 2019). Bu çalışmada katılımcılarla görüşme tekniği

kullanılmıştır. Araştırmacı görüşme tekniği ile ilgili detaylı çalışmalar ve okumalar yaptıktan sonra görüşme sorularını yazmaya başlamıştır. Ortaya çıkan görüşme formu iki öğretmene uygulanmıştır. Uygulama sonucunu değerlendirmek ve görüşme sorularına son şeklini vermek üzere uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü çerçevesinde verilen dönütler ile birlikte görüşme formuna son şeklini verilmiştir. Bu araştırmada kullanılan kişisel görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde görüşmecilerin cinsiyet, kıdem, öğrenim durumu gibi kişisel bilgilerin bulunduğu bölüm yer almaktadır. İkinci bölümde ise görüşmecilerin mesleki serüvenlerine göre anlatılarının istendiği görüşler bölümü yer almaktadır.

Bu araştırmada 4 öğretmenle yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze görüşme gerçekleştirilen görüşmelerde iki öğretmen ses kaydının alınmasına izin vermiş 2 öğretmen ise ses kaydı alınmasını istememiştir. Ses kaydı ile gerçekleştirilen görüşmelerin süresi 48 dakikadır. Daha sonra görüşmelerin dökümü yapılmış toplam 20 sayfadan oluşmuştur. Görüşmelerin çözümlenmesi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Bu süreçte sürekli uzman görüşleri alınmış ve onun kontrolünden geçerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bu araştırmada katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen dokümanlar tekrar tekrar okunmuş ve katılımcıların anlattıkları kendi içinde değerlendirilerek anlatı araştırması çerçevesinde 4 anlatı oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Riessman (2005) anlatı analizinde; tematik, yapısal, etkileşimsel ve edimsel analiz olarak dört analizi türünden söz eder. Bunlardan tematik analiz 'nasıl' söylendiğinden ziyade 'ne' söylendiği, 'söylemeden' ziyade 'söylenen' önemlidir.

Bu çalışmada da anlatı analiz türlerinden birisi olan tematik analizden yararlanılmıştır. Tematik analizde vurgu daha çok hikaye üzerindedir. Hikayede nasıldan daha çok ne söylendiğine odaklanılır. Toplanan hikayeler tümevarımsal olarak gruplandırılır (Ersoy ve Bozkurt, 2016). Bu çerçevede öğretmenlerin sınıf öğretmenliği kariyerleri boyunca ne yaşadıklarını sınıflandırmak amaçlanmıştır. Bu sınıflandırmada ortak temalar bulunmuş ve ortak temalar altında öğretmenlerin yaşam deneyimleri analiz edilmiştir. Süreç içerisinde araştırma boyunca elde edilen bilgiler bağlam ve kullanılan dilden bağımsız ele alınmıştır.

Bu anlatılar çerçevesinde betimsel analiz çerçevesinde ana tema ve alt temalar daha öncesinde kurgulanmış ve araştırma soruları bu çerçevede yapılandırılmıştı. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Serüveni ana hikaye (ana tema) başlığı altında, sınıf öğretmenlerinin i. öğretmenlik mesleğine karar verme süreçleri, ii. mesleki hayatları boyunca geçirdiği süreçler ve iii. meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yolları başlıklarına ilişkin alt temalar oluşturulmuştur.

Araştırma Hikayesi ve Araştırmacı Rolü

Ben bir sınıf öğretmeni olarak bu araştırmayı yapmak istememdeki temel neden etkili sınıf öğretmenlerinin kimler olduğunu anlama istediğimdir. Bu nedenle çevremde başarılı olduğu düşünülen en az meslekte 25 yıl çalışmış sınıf öğretmenlerinin varlığını araştırdım. Bu süreç sonucunda 1 kadın 4 sınıf öğretmenine ulaştım. Ulaştığım sınıf öğretmenleri yoluyla sınıf öğretmenliği mesleki serüvenini anlayabilecektim. Ulaştığım 4 sınıf öğretmenine konuyu açtığımda onların da heyecanlandığını gördüm. Bir öğretmen "ben yaşadıklarımın bende kalmasını istemem. Sınıf öğretmenliğini bir çocuğun hayatındaki yerini çok önemserim. Bu nedenle yaşadıklarım, mesleki gelişme serüvenimin gençlere ulaşmasını isterim" ifadesi beni daha da heyecanlandırmış ve bu konuda çalışmaya karar vermeme yardımcı olmuştur.

Bu araştırmada araştırmacı olarak rollerimi şöyle tanımlayabilirim.

i. Dört sınıf öğretmeni ile ön görüşme yaparak onların bu çalışma sürecinde birlikte çalışabileceğime ilişkin onaylarını aldım. Bu çerçevede dört sınıf öğretmeni ile yarı yapılandırılmış bir görüşme yaptım.

ii. Araştırmanın her aşamasında katılımcılarla yeniden görüştüm. Metin okumalarında anlaşılmayan yerlerde katılımcı görüşlerine yeniden başvurarak ayrıntılı betimleme yapma imkanına kavuştum.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel bir araştırma üzerinde çalışanlar, bir konuyla ilgili araştırma yaparken ne kadar iyi olduğunu öğrenmekten ziyade daha çok geniş bir bakış açısı elde etmek isterler (Büyüköztürk, vd., 2019). Fraenkel ve Wallen'e (2006) göre nitel araştırmalar ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği çalışmalar olarak tanımlamışlardır (akt. Büyüköztürk vd., 2019). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenirlilik; inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik başlıkları altında incelenmiştir.

İnandırıcılık

Araştırmacıdan iç geçerlilik için kavramsal çerçeveden yani verilerin toplanması analiz edilmesi ve yorumlanması sürecinde tutarlı olması ve bu durumu nasıl yapabildiğini açıklaması beklenmektedir. Merriam ve Tisdell'e (2015) göre nitel araştırmalarda iç geçerlilik için inandırıcılıktan bahsedilir (akt. Arastaman, Öztürk Fidan ve Fidan, 2018). İç geçerlilik için araştırmanın kendi içerisinde tutarlılığı, farklı katılımcıların sorulara verdikleri cevaplardan yola çıkılarak test edilmeye çalışılmıştır.

Nitel araştırmalarda inandırıcılığı sağlamanın çeşitli yolları vardır. Bunlardan birincisi uzun süreli etkileşimdir. Araştırma yapılan grubun tanınması, grubun kültürünü ve grup dilinin öğrenilmesi, uzun süre birlikte zaman geçirildiği için iyi ilişkiler kurulmasını ve neticede sağlıklı bilgiler alınmasını sağlar. Bir diğeri ise katılımcı teyididir. Katılımcı teyidiyle katılımcıların düşüncelerinin doğru yansıtılıp yansıtılmadığı ölçülür. Uzman incelemesinde ise araştırmanın her evresini eleştirel bir gözle inceler ve araştırmacıya geri dönüt verir (Başkale, 2016). Bu çerçevede araştırmacı olarak katılımcıları yakından tanıma ve onların hikayelerini bu araştırma için paylaşmalarını sağlama yoluna gidilmiştir. Görüşmelerin her aşamasında katılımcı görüşlerinin yeniden ele alınması ve doğrulanması sağlanmıştır.

Araştırmamızda uzman görüşlerinin alındığı sınıf öğretmenlerinin mesleki serüvenlerini ortaya koyacak kişisel görüşme formu geliştirilmiştir. Bu görüşme formu kullanılarak araştırmada katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler öğretmenlerin kendilerini rahat hissedebileceği, onlar için uygun olan yer ve zamanlarda yapılmıştır. Görüşmenin amacı konusunda yeterli bilgi verilmiştir. Olabildiğince kapsamlı veri elde etmek amacıyla görüşmelere yeterli süre ayrılarak güven ortamı oluşturulmuştur. Görüşme esnasında katılımcılara gerekli açıklamalar yapılarak, hazırlanan sorular da katılımcıların görüşlerini ortaya koymaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Aktarılabilirlik

Dış geçerlik, yapılan çalışmada elde edilen sonuçların çalışma grubumuza benzer gruplara veya ortamlara aktarılabilirliğidir. Bir araştırmanın geçerliliğinden söz edebilmek için araştırma sonucunun çalışma grubumuza benzer gruplara, ortamlara genelleylebiliyor olması gerektiğinden söz edilebilir. Burada araştırmacı bazı soruları göz önünde bulundurmalıdır.

Araştırmanın örnekleme, araştırma ortamı, araştırmanın süreci başka örneklerle karşılaştırma yapılabilecek düzeyde oluşturulmuş mu? Araştırmada elde edilen sonuçlar araştırmamıza benzer çalışmalarla test edilebilir mi? gibi sorular kullanarak araştırmaların ne düzeyde genellenebilir olduğu belirlenebilir (Karataş, 2015). Bu araştırmada 4 öğretmenle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşülen öğretmenlerin tümünün branşı sınıf öğretmenliğidir. Öğretmenlerden üçü erkek biri kadındır. Katılımcılar 48-55 yaş aralığında ve mesleki kıdemleri 25-30 yıl aralığındadır. Bu çalışmada katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiş, örneklemeyle ilgili kısımlar yöntem kısmında ayrıntılı olarak ifade edilmiş olup çalışmanın tüm aşamaları hakkında ayrıntılı olarak açıklamalar yapılmıştır.

Tutarlılık

İç güvenilirlik aynı veriyi kullanan farklı araştırmacıların çalışmalarında aynı sonuçları elde edip edemeyeceği ile ilgilidir. Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre toplanan veriler görüşmeler yoluyla teyit edilmeli, verilerin analiz edilmesinde bir başka araştırmacı kullanılmalı ve varılan sonuçlar karşılaştırılmalıdır. Miles ve Hubermans (1994) tarafından verilerin analizi için, elde edilen verileri azaltmak, verileri sunmak ve verileri doğrulama için bir model geliştirilmiştir. Yapılan veri analizlerinin doğrulanması önemlidir ve araştırmacı içerik kodlamaları yapabilir. Bu kodlamaları yaparken birkaç kişinin kodlama yapması, elde edilen sonuçların karşılaştırılması ve kodlayıcılar arasında ortak bir görüşün sağlanması çalışmanın güvenilirliği için önemlidir. Bunun için Miles ve Huberman (1994) tarafından bir formül geliştirilmiştir. Güvenilirlik Katsayısı=Görüş benzerliği/(görüş benzerliği+görüş farklılığı)x100 Bu formülde yapılan hesaplama sonucunun en az %80 oranında olması iç güvenilirlik açısından önemlidir (Büyüköztürk vd., 2019). Araştırmada alt temalar çerçevesinde gelişen kodlar ve kategorilerin oluşturulmasında görüş birliği sağlanmıştır. Alanda farklı eğitim bilim uzmanlarının görüşlerine de başvurularak oluşturulan temalar, alt temalar ve kodların anlamlı ve açık olup olmadığı ile ana tema ilişkisi sorgulanmış ve mutabakat sağlanmıştır.

Bu araştırmada, araştırma problemine karar verilmesi, araştırma sorularının hazırlanması gibi araştırmanın bütün aşamaları alanında uzman öğretim üyesi kontrolünde ve denetiminde yapılmıştır. Ayrıca veri toplama, kodlama ve raporlama süreçlerinde de geri bildirim alınmıştır. Araştırmada katılımcılarla görüşülürken, tüm katılımcılara sorular aynı tarzda aynı biçimde sorulmuştur. Araştırmada elde edilen tüm bilgiler alanında uzman öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiştir. Katılımcıların özellikleri hakkında bilgi verilmiş olup katılımcıların ifadelerine yer verilmiştir.

Teyit Edilebilirlik

Araştırmada dış güvenilirlik yaptığımız araştırmanın sonuçlarının benzer şartlarda aynı sonuçlara ulaşıp ulaşılamayacağıyla ilgilidir. Araştırmacının araştırma sürecindeki kendi konumunu açıklaması buna örnek olarak verilebilir. Bu araştırmada araştırmacı kendi konumunu açıkça ifade ederek çalışmanın dış güvenilirliğini artırmaya çalışmıştır. Araştırma aşamasında elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçeve, varsayımlar, sosyal ortamlar ve sürecin tanıtımı yapılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama yöntemleri ile analiz yöntemleri hakkında kapsamlı açıklamalar yapılmıştır.

Bu araştırmada, araştırmanın her aşamasında elde edilen bilgiler ve dokümanlar daha sonradan gerektiğinde incelenebilmesi ve tekrar yararlanabilmesi için muhafaza edilmiştir.

Bu çalışma Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurulunun 20.05.2021 tarih ve e-60263016-050.06.04-41198 sayılı etik kurulu kararı alınarak yürütülmüştür.

Bulgular ve Yorum

Sınıf öğretmenlerinin mesleki serüvenlerine ilişkin, birinci başlık altında sınıf öğretmenlerinin mesleğe karar verme süreçleri, ikinci başlık altında mesleki hayatları boyunca geçirdikleri süreçler, üçüncü başlık altında ise mesleki hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yollarının neler olduğu incelenmiştir.

Sınıf Öğretmenlerinin, Öğretmenlik Mesleğine Karar Verme Sürecine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin mesleğe karar verme süreçlerine ilişkin katılımcıların anlatıları analiz edildiğinde, sınıf öğretmenlerinin mesleğe karar vermede *aile yönlendirmesi*, *mesleği sevmeye ilgi*, *öğrencilik dönemlerinde sınıf öğretmenlerinden etkilenme* alt temalarına ulaşılmıştır.

Aile Yönlendirmesi

Sınıf öğretmenlerinin mesleğe karar verme sürecinde aile yönlendirmesiyle ilgili olarak ailelerinin herhangi bir yönlendirme yapmadıkları görüşü hakimdir. Ö1, *“En başta ailem okuyup iş sahibi olmamı istiyordu. Bu meslekler arasında önümde iki seçenek vardı. Ya öğretmen olmak ya da imam olmak. Aile illa öğretmen ol değil de okuyun da böyle bir teşvik ve destek noktasında yardımcı oldu”* şeklindeki ifadesiyle ailesinin kendisini desteklediğini ifade etmiştir. Ö2, *“Aile yönlendirmesi noktasından baktığımızda bizim ailemizde hiç öğretmen yoktu. Ailem beni asla bir meslek yani herhangi bir mesleğe zorlamadı. Ama öğretmenlik mesleğine ben karar verdiğim için öğretmen oldum.”* şeklindeki ifadesinde sadece öğretmenlik değil herhangi bir mesleğe yönlendirilmediğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmenleri aile yönlendirme noktasındaki anlatılarında ailelerinin mesleki yönlendirme konusunda herhangi bir bilgiye, birikime sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir (Ö3, Ö4). Ö3, *“Mesleğimi seçme konusunda ailemin herhangi bir yönlendirmesi olmadı. Lise yıllarımda mesleki yönlendirme bakımından ne ailemde beni yönlendirebilecek bir bilgi birikimi vardı ne de okulumuzda bizleri yönlendirecek rehberlik hizmetleri vardı”* şeklindeki ifade etmiş, Ö4 ise *“Evet öğretmenlik mesleğini seçme noktasında ailemin herhangi bir yönlendirmesi olmadı. Zaten bu konuda fazla bilgiye sahip değillerdi”* şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin bu mesleği seçmesinde ailenin önemi büyüktür. Aile ilk okul gibidir. Çünkü hayatına yeni yeni yön veren bir insanın ailesinin yönlendirmesine ihtiyaç duyacağı açıktır. Ancak katılımcıların genelde ailelerinin bu mesleği seçimlerine çok fazla etki etmedikleri görülmektedir. Ailelerin çocuklarını bir meslek seçimi için yönlendirecek durumda olmadıkları söylenebilir. Katılımcıların mesleki kıdemleri 25 yıl ve üzeri olduğundan belki o dönemin şartlarından dolayı bu durumun çok yadırganmaması gerekir. Neticede bu mesleği seçen katılımcılara destek oldukları görülmektedir.

Mesleği Sevme ve İlgisi

Sınıf öğretmenlerinin mesleğe karar verme sürecinde mesleği sevme ve ilgi açısından anlatıları incelendiğinde, Ö2 ve Ö3, çocukları çok seviyor olmalarından, mesleğin saygınlığı olmasından ve mesleğin değerinden dolayı bu mesleği seçtiklerini belirtmişlerdir. Bu durumu Ö2, *“Mesleği sevme ve ilgi açısından, toplumdaki saygınlığı yüzünden öğretmen olmayı çok istedim. Hem iyi bir anne olabiliyorsun hem iyi bir eş olabiliyorsun öğretmen olunca hem de çocukları seviyorsun.”* Ö3 ise *“Çocukları çok seviyor olmam öğretmenlik mesleğini seçmemdeki en büyük faktörlerden biriydi. Diğer bir etken de o dönemdeki toplumun öğretmenlere bakış açısı ve vermiş oldukları değeri.”* şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin mesleğe karar verme sürecinde mesleği sevme ve ilgi açısından Ö1 ve Ö4 mesleği seçtiklerini ifade etmişlerdir. Bu durumu Ö1 *“Köyde doğdum büyüdüm ben. Köydeki çevremizde dar olduğu için köyümüzde çevremizde devlet memuru olarak gözüken öğretmen ve imam vardı. Baktığımda ikisi de kutsal bir meslekti aslında. İkisi de olabilir diye düşündüm. Ama öğretmenliğin benim tabiatıma daha uygun olduğunu düşündüm.”* Ö4 ise *“Köyde yaşadığımız için tabii ki önümüzde fazla örnekler yoktu. Ondan dolayı biraz cazip geliyordu. Genelde öğretmenler köyde sevilir ve sayılırdı. Bir yeri ve değeri vardı. Bundan dolayı tabii ki öğretmenliği seviyordum. Belki de bilinçaltımda böyle bir şey oluştu. Hani buna mesleği sevme diyebiliriz.”* şeklinde ifade etmişlerdir.

Mesleği sevme ve ilgi noktasında, katılımcı ifadelerinden de anlaşılacağı gibi çocukları sevme ve mesleğin değeri ön plana çıkmıştır. Çünkü bu meslek gerçekten çocuk sevgisi olmazsa yapılması zor bir meslek haline dönüşebilir. Yine katılımcılar bu mesleği seçmede yanılmadıklarını *“iyi ki bu mesleği seçtim”* ifadeleriyle belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların mesleği seçtiği dönemlerde öğretmenlere karşı bir saygı ve değerinin olduğu görülmektedir. O dönemlerde

genelde öğretmenler gittikleri yerlerde toplumun en okumuş ve bilgili insanları oldukları görülmektedir. Bunun da mesleğe bir ilgi oluşturduğu açıktır.

Öğretmenlerinden Etkilenme

Sınıf öğretmenlerinin mesleğe karar verme sürecinde öğretmenlerinden etkilenmeleriyle ilgili anlatılarında hepsinin de öğretmenlerinden etkilendikleri görülmüştür. Ö1, Ö2 ve Ö3, kendilerini en çok etkileyen ilkokul öğretmenleri olduğunu ifade ederken Ö4 ise kendisini en çok etkileyen kişinin lise döneminde aynı zamanda okul müdürü olan matematik öğretmeni olduğunu belirtmiştir. Bu durumu Ö1 *“Mesleği sevmemin ve ilgi duymamın sebebi de ilkokul dördüncü sınıfta köyümüze Ali isimli bir öğretmenimiz gelmişti. Bu öğretmenimiz bize hem öğretim hem eğitim anlamında çok faydalı oldu. Gerek kişiliği gerek karakteri ve mesleki yeterliliği açısından öğretmenimden çok etkilendim. Daha sonra yaş ilerledikçe işte ortaokul lise geçtikçe şöyle bir düşündüğümde öğretmenlerimden sadece ilkokul öğretmenimin aklımda kaldığını gördüm ve dolayısıyla kendi kendime dedim ki bende bir öğretmen olmalıyım. Böyle öğrencilerde iz bırakmalıyım diye düşünmek öğretmenliği seçmemde daha çok etkili oldu.”*, Ö2 ise *“Öğretmenlerinizden etkilenme açısından dersiniz birinci sınıf öğretmenim gerçekten beni bu konuda etkileyen bir insandır. Böyle çok cana yakın samimi mütevazı çok hoş bir bayandı. Öğretmen olmayı ilk onu görünce istedim. Sonra benim bayan öğretmenlerimin sayısı hep erkek öğretmenlerimden fazla olduğu için o açıdan da öğretmen olmak istedim diyebilirim. Yani beni etkileyen aslında ilkokul öğretmenlerimdir”* şeklinde ifade etmiştir. Ö3 ise *“Özellikle ilkokul öğretmenimin bana karşı olan davranış ve yaklaşımı mesleğimi seçmemdeki etkenlerden biridir. İllkokul öğretmenimin sevgi ve şefkatle yaklaşımı beni çok etkiledi”* anlatımında bulunurken Ö4 *“Üniversite tercihlerimi yaparken bu mesleği seçmemde tabi ki öğretmenlerimin etkisi oldu. Çünkü ilkokul öğretmenleri genelde herkeste iz bırakmıştır. Bende de öyle oldu. Çünkü sizin hayata yeni yeni başladığınız yıllarda ilkokul öğretmenleriniz sizin için bir rol model oluyor. Bir de lisede okuduğum dönemde hem okul müdürümüz hem de matematik dersi öğretmenimiz olan bir öğretmenimin tavrı ve tarzı beni etkilemişti.”* şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin bu mesleği seçmelerindeki en önemli noktalardan bir tanesi de öğrencilik yıllarındaki öğretmenlerinin etkisidir. Özellikle ilkokuldaki bir çocuk için öğretmen çok önemli bir figürdür. Onlar için ulaşılmaz değere ve öneme sahip bir insandır. Öğretmen bu mesleği severek ve çocuklara ilgi göstererek yaparsa bu çocukların meslek olarak ilk tercih edecekleri öğretmenlik mesleği olur. Bunu da insanların hayatlarında kısmen de olsa görmek mümkündür.

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Hayatları Boyunca Geçirdikleri Süreçlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında sınıf öğretmenlerinin mesleki hayatları boyunca geçirdikleri süreçlere ilişkin katılımcıların anlatıları analiz edildiğinde, sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişim, duygusal açı, çalıştıkları okullar, meslek hayatları boyunca karşılaştıkları öğrenci profilleri, mesleğe yeni başlayacak öğretmenlere rehberlik, eğitim politikaları ve meslek değeri alt temalarında anlatılar oluşturdukları görülmüştür.

Mesleki Gelişim

Sınıf öğretmenleri meslek hayatları boyunca deneyimlerine dayalı olarak görüşlerini belirtirken hepsinin de ortak görüşü mesleğin başlangıcında yetersiz oldukları, daha sonra çeşitli eğitimlerle kendilerini geliştirdikleri yönündedir. Bunu Ö1 *“Mesleki açıdan anlatacak olursak öğretmenliğe köyde başladım. Böyle köyde kendimi çok geliştiremedim. Daha sonra merkeze geldiğimde hizmet içi eğitimleri aksatmadan merkezi yerel mümkün olduğunca hepsine katılmaya ve kendimi geliştirmeye gayret gösterdim”* şeklinde ifade ederken Ö2 *“Hepimiz sınıf öğretmeni olduğumuz için meslek hayatımızın başı hep köylerde. Mesela mesleki gelişim açısından köylerde öğretmenliğe başlamanın bence genç arkadaşlar için iyi olmadığını düşünüyorum. Tam böyle çalışma hevesiyle gidiyorsun, verimli olduğun bir zaman istekli olduğun zaman. Hele ki bu mesleği*

bir de sevmişsen, severek yapıyorsan. Tamam, köyde çalışmanın kötü olduğunu düşünmüyorum ama kendini geliştirme açısından imkânlar sınırlı” şeklinde ifade etmiştir. Ö3 ise “Fakülte sürecimizde mesleki açıdan öğrendiğimiz bilgiler ve kazandığımız beceriler cidden yetersizmiş. Özellikle de staj yaptığımız okullar şehir merkezinde olduğu için ilk göreve başladığımda deyim yerindeyse sudan çıkmış balık gibi oldum. Neyse ki ilk göreve başladığım köydeki diğer arkadaşın tecrübesi ve meslek hayatım boyunca almış olduğum hizmet içi eğitimler bu açığı kapattı” Ö4 bununla ilgili olarak “Mesleğe yeni başladığınızda bilgileriniz taze ama uygulama noktasında üniversitede aldığımız eğitimle hiç uyuşmuyordu. Ne yapacağınızı bilmiyorsunuz. Başta çok zorlandım ama şanslıydım. Çalıştığım okulda hem idare açısından hem de tecrübeli öğretmenler açısından bana çok destekleri oldu. Belki de mesleki tavrımı onlardan aldım diye bilirim. Tabi süreç ilerledikçe ve özellikle de istekli olunca sürekli olarak kendinizi mesleki açıdan geliştirmeye çalışıyorsunuz. Seminerler, müfredat, eğitim teknolojileri gibi hani daha çok sayabiliriz. Bende bunu yaptım. Özellikle hızla değişen şartlara uyum sağladım” şeklindeki ifadeyle hem kendi durumunu belirtmiş hem de mesleki gelişim aşamasında beraber çalıştığı meslektaşlarının katkılarından bahsetmiştir.

Bir sınıf öğretmeni mesleğe genel olarak köy okulunda başlıyor. Buradaki imkânlar onun mesleki gelişiminde başlangıçta zorluklar oluşturabilir. Çünkü üniversite hayatlarında aldıkları eğitim daha çok teorik olduğu için meslek hayatlarının ilk yıllarında karşılaştıkları durumlar onları zorlayabilmektedir. Ama zaman içerisinde mesleğe daha adapte oldukça beraber çalıştığı tecrübeli öğretmenlerin katkısı ve mesleki eğitimlerle kendilerini geliştirebilmektedirler.

Duygusal Açı

Sınıf öğretmenlerinin mesleki hayatlarına duygusal açı temasından bakıldığında katılımcıların farklı duygusal süreçleri geçirdikleri görülmektedir. Nitekim Ö1 “Duygusal açıdan baktığımız zaman göreve başladığımızda ben niye bu mesleğe başladım. Çok zordur yapamayacağım gibi zaman zaman endişelerim oldu ama daha sonra zaman ilerledikçe yetiştirdiğim öğrencileri gördükçe böyle onların topluma faydalı olduğunu ileriki hayatta karşıma çıktıkça duygularım öğretmenliğe daha bir bağlanmama neden oldu. İyi ki de bu mesleği seçmişim dedim” şeklindeki anlatımıyla başlangıçta çok zorlandığını, zaman geçtikçe öğrencilerinde meydana gelen gelişimi görerek bu süreçten olumlu çıkarımlar sağladığını belirtmiştir. Ö2 ise mesleğe ilk başladığı yerin köy ve yalnız olmasından, mesleki tecrübesizlikten ve aileden yeni ayrılmış olmanın verdiği etkiyle duygusal açıdan zorlandığını ifade etmiştir. Bu duygusunu şöyle açıklamıştır: “Birkaç sene şehir merkezinde bir okulda tecrübeli öğretmenlerin yanında öğretmen staj yapmalı. Ondan sonra köye gidebilir. Duygusal açıdan da buna hazır olabilir. Çünkü çocuklar annelerinden babalarından ayrılıyorlar. Üniversitede zaten belli bir sıkıntı çekmişler sonra mesleğe geçmişler. Yanlarında rehberlik yapacak kimse yok köyde. Mesela ben köyde ilk göreve başladığımda eşimle ikimiz vardık. Birbirimize soruyorduk ikimizde yeni atanmışız, ikimizde bilgisiziz. Duygusal açıdan da tek kalıyorsun mesleki açıdan da tek kalıyorsun ve bu anlamda köreliyorsun” şeklinde ifade etmiştir. Ö4 te benzer şekilde bir anlatımda bulunarak “İlk göreve başladığımda ilk defa ailemden uzaklaşmıştım. İlk defa gurbete çıkmıştım. Bir de ilk görev yerim köydü. Şartları çok ağırdı. Yani düşünün kalacak yerim dahi yoktu. Köylülerin çok desteğini gördüm. Bu durumlar sizi duygusal açıdan çok zorluyor. Ama zaman ilerledikçe ve en önemlisi sınıfa girdiğinizde karşınızda çocukları görünce her şey değişiyor” şeklindeki anlatısıyla yalnızlık konusuna dikkat çekmiştir. Ö3 ise “İlk görev yerim doğuda bir köydü ve o dönemlerde terör sorunu olduğu için ailem göreve başlamam konusunda tereddüt yaşadı. Ben de sevdiğim meslek olduğu için ve o kadar yıl emek verip hak ettiğimi düşündüğüm için göreve başlama konusunda ısrarcı oldum ve bu günlere geldim” şeklindeki anlatımıyla ilk çalıştığı yerdeki güvenlik sorununun onu duygusal açıdan zorladığına dikkat çekmiştir.

İnsan yeni bir işe başladığı zaman duygusal açıdan farklı durumlar içerisinde olabilmektedir. Öğretmenlikte bu durum daha belirginleşir. Özellikle mesleğin ilk yıllarında farklı

coğrafyalarda, farklı kültürlerde ve şartlarda çalışıyor olmak öğretmenleri duygusal açıdan zorlayabilmektedir. Bir köy okulunda tecrübesi olmadan bu mesleğe başlamak başlangıçta öğretmenlerde bir karamsarlık oluşturabilmektedir. Burada beraber çalıştığınız insanların tecrübesi ve onların desteği ve belki de en önemlisi bu mesleğin özelliğinden dolayı karşınızda çocukları görünce ve onlara faydalı olabildiğinizde bu duygular karamsarlıktan mutluluğa dönüşebilmektedir.

Çalıştıkları Okullar Açısından

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca geçirdiği süreçleri çalıştıkları okullar açısından incelediğimizde genel olarak köy okullarında göreve başladıkları ve şartlara alışmada zorlandıkları görülmüştür. Bu durumu Ö1 *“Çalıştığım okullar açısından haliyle köy okulları biraz daha fiziki olarak işte merkezi okullara göre yetersiz olduğundan haliyle zorlandık. Daha çok çalışmamız gerekti ve daha çok gayret gösterdik”* şeklinde ifade ederken benzer şekilde Ö3 *“İlk görev yerim bir köy ilkokuluydu ve iki öğretmen idik. Birleştirilmiş sınıfta ve kalabalık bir öğrenci grubuyla göreve başlamak ilk başlarda cidden zor geldi”* şeklinde ifade etmiştir. Ö2 ise farklı bir düşünceyle *“Çalıştığınız okullar açısından düşünürsek iyi okullarda çalıştım. Yani bence kötü okul diye bir şey yok zaten mesleği seviyorsan dağ başındaki okulda da çalışırsın, şehir merkezindeki okulda da çalışırsın. Bence bütün bunların temelindeki şey insanın yaptığı işi sevmesi”* şeklinde ifade etmiştir. Ö4 ise *“Göreve başladığım ilk yer iki öğretmenli birleştirilmiş sınıf olan bir köy okuluydu. Burada çok kısa süre çalıştım. Daha ne olduğunu anlamadan başka bir ilçede donanımlı, kalabalık büyük bir okula geçtim. Ondan sonra hiç köy okulunda çalışmadım. Hep merkezi ve büyük okullarda çalıştım. Buradaki arkadaşlardan her zaman bir şeyler aldım. Bu da benim çalıştığım okullar açısından mesleki gelişimime ciddi katkılar sağladı”* şeklindeki anlatımıyla mesleki gelişiminde büyük okullarda çalışmasının öneminden bahsetmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin çalıştığı okul ve bu okuldaki şartlar onun mesleki olarak gelişimini etkileyebilmektedir. Çünkü okuldaki oluşun kurum kültürü buna işleyiş de diyebiliriz, çalışanların tecrübesi, okulun fiziki imkânları öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerinde etkili olabilmektedir. Her ne kadar öğretmenlerin çalıştığı okulların mesleki gelişimlerine etkisi olduğu düşünülse de işin temelinde sevgi olmadıktan sonra hangi şartlarda çalışılırsa çalışılsın öğretmenlerin kendilerini geliştirme noktasında eksik kalabilecekleri düşünülebilir.

Öğrenci Profilleri Açısından

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca geçirdiği süreçleri öğrenci profilleri açısından incelediğimizde bütün katılımcılar meslek hayatları boyunca karşılaştıkları öğrencilerin genellikle sosyal ve ekonomik açıdan farklılıkları olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumu Ö1 *“Öğrenci profilleri açısından baktığımızda köydeki öğrencinin haliyle maddi imkânsızlıklardan ve ailevi yetersizliklerden dolayı zorlandığımız dönemler oldu. Ama merkeze geldiğimde öğretmenliğin böyle biraz daha rahat olduğunu böyle istediğini yapabilme imkânının daha fazla olduğunu ve öğrencilere daha faydalı olduğumu gördüm”* şekline ifade ederek kırsal kesimdeki öğrencilerin ailelerin maddi sıkıntılarından bahsetmiş ve merkezde bu sıkıntıların azaldığından bahsetmiştir. Ö2 *“Öğrenci profillerimizde tabi ki eğitimi ailelerin çocukları da vardı, okuma yazma bilmeyen ailelerin çocukları da vardı. Hepsi sonuçta çocuk, masumlar ve onlarla çalışmak bence gerçekten güzel”* anlatımıyla mesleki hayatında farklı düzeydeki öğrenci profillerinin olduğunu ve bu durumdan memnuniyetini belirtmiştir. Ö3 *“Öğrenci profilleri açısından beni etkileyen ekonomik ve sosyal farklılıklar oldu. Çalışmış olduğum okulların bulunduğu bölgeler göz önüne alındığında bu faktör daha da etkili oluyor. Ekonomi ve sosyal faktörler eğitim öğretimde öğrencilerin büyük bir bölümünü etkiliyor”* şeklinde ifade ederken, Ö4 ise görüşlerini *“Farklı il, ilçe ve köylerde çalıştığım için çok farklı öğrenci profilleriyle karşılaştım. Öğrencilerin ekonomik yapıları ve kültürel ve sosyal özelliklerine göre hareket ederek onlara nasıl dahi iyi faydalı olurum noktasında hareket etmeye çalıştım. Bu çeşitlilik benim acizane mesleki olarak gelişimde katkı sağladı. Yeni bakış açıları kazandırdı”* şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin işi eğitim öğretim noktasında öğrencileri yetiştirmektir. Bunu yaparken de farklı sosyal, ekonomik ve kültürel yapıda çeşitli öğrenci profilleriyle karşılaşabilmektedirler. Öğretmenlik diğer mesleklerden farklı olarak işte bu farklılıkları bir bütün içinde değerlendirerek, öğrenciler için nasıl faydalı olurum noktasında çaba sarf etmektir. Bu da ister istemez mesleki olarak kendinizin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Mesleğe Yeni Başlayacak Öğretmenlere Rehberlik

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca geçirdiği süreçte mesleğe yeni başlayacak öğretmenlere rehberlik ile ilgili anlatıları incelendiğinde; öğretmenlik mesleğini sevmenin bu işi yapmakta çok önemli bir etken olduğu görüşünün ağır bastığı söylenebilir (Ö1, Ö2, Ö4). Ö1 *“Eğer bu mesleği seviyorlarsa gerçekten kendi tabiatına kişiliğine uygun olduğunu düşünüyorlarsa çok güzel bir meslek. O şekilde mesleğe karar verip başlamalarını tavsiye ederim”* şeklindeki ifadesiyle mesleği sevmenin kendi yapısına uygunluğuyla birleşirse bu meslekte başarılı olacaklarını belirtmiştir. Ö2 ise *“İnsanın mesleğini sevmesi bence en önemli şey. Yıllar önce çalıştığım bir okulda arkadaş vardı. Demişti ki eğer ben başka bir iş yapma imkânım olsa, bu kadar maaş alabilsem, bugün bırakırım. Bende ona demiştim ki ‘bana biri dese ki gel gene yap bu işi para vermeyelim.’ Gene gelirim. Bana şey demişti yani hocam sen nasıl düşünüyorsun? Falan gibisinden tuhafına gitmişti. Bu da sevmeye”* şeklindeki anlatımıyla bu mesleğin temel yanının sevgi olduğunu ifade etmiştir. Ö4 *“Mesleğe yeni başlayacak öğretmenlere rehberlik açısından söyleyeceğim en önemli şey mesleği sevmeleridir. Çünkü bu meslek her ne kadar görev tanımları olarak belirlenmiş olsa da bana göre bu meslekte yapabileceklerimizi bir kalıba sokmamak lazım. Her zaman ilk günkü heyecanla işimizi yapmalıyız. Dediğim gibi bu mesleği severek yaparsan her zaman istekli olursun ve her zaman öğrencilere faydalı olursun. En önemli husus bu bence”* şeklindeki anlatımıyla mesleği sevmenin mesleğin özelliği gereği her zaman faydalı olunabileceğine dikkat çekmiştir. Ö3 ise meslekte heyecan ve isteğin hep canlı tutulması gerektiğini *“Mesleğe ilk başlarken öğretmen heyecan ve isteğini diri tutmalı. Ben kendimi bunu başarmış olarak görüyorum. Meslek hayatım boyunca da bu heyecanım ve istekli tavrımda değişiklik olmadığını düşünüyorum”* ifadeleriyle açıklamıştır.

Sınıf öğretmenliğinin temelinde mesleği sevmeye, çocukları sevmeye vardır. Bu sevgi olmazsa bu mesleği yapmakta gerçekten zorlanılabilir. Sürekli olarak içerisindeki meslek sevgisinin heyecanını hem sürdürmek hem de diri tutmak gerekir. Mesleğe yeni başlayacak öğretmenlerin bunun farkında olarak mesleki hayatlarına başlarsa başarılı ve de mutlu olacakları açıktır.

Eğitim Politikaları

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca geçirdiği süreçlere eğitim politikaları açısından baktığımızda, mesleğe ilk başladığı yıllarla şimdiki arasında çok değişiklikler olduğunu, daha çok öğrenci merkezli bir yaklaşıma dönüldüğünü ve bu noktada da kendilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir (Ö1, Ö3). Ö1 *“Göreve başladığımda daha çok geleneksel eğitim yöntemleri kullanılıyordu. Konu merkezli. Daha sonra program değişiklikleriyle öğrenci merkeze alındı. Şu anki eğitim programlarının eskiye nazaran çocuklar için daha verimli olduğunu gördüm. Öğrenci merkeze alındı. Çokluklara daha faydalı oldu. Bu yönde de kendimi güncelliyorum haliyle”* görüşüyle geleneksel eğitim anlayışından öğrenci merkezli bir eğitim anlayışına geçildiği yönündeki politikaların izlendiğini belirtirken, Ö3’ de benzer düşüncelerini *“Ülkemizde sürekli değişen bir eğitim politikası var. Ben göreve başladığım dönemlerde öğretmen merkezli bir eğitim öğretim süreci varken günümüzde bu süreç öğrenci merkezli oldu ve bu şekilde devam ediyor. Bizlerde almış olduğumuz hizmet içi eğitimler sayesinde değişen süreçlere ve politikalara uyum sağlayabiliyoruz”* şeklinde ifade ederken, dönüşüme çeşitli eğitimlerle adapte olduğunu belirtmiştir. Ö2 *“Eğitim politikaları açısından ise bize işte bazen bazı programlar geliyor. Şunu yapın bunu yapın. Bizi etkileyen bir şey olmuyor. Biz görevimizi zaten her şekilde yapıyoruz. Kimi bizi olumlu etkiliyor, kimi olumsuz etkiliyor. Bizi çok etkileyen bir şeyde olmuyor aslında. Neticede biz uygulayıcılarız, uyguluyoruz ve işimizi yapıyoruz”* şeklindeki ifadesiyle eğitim politikalarındaki

değişmelerin kendisini çok fazla etkilemediğini, neticede meydana gelen değişikliklere bir şekilde adapte olduğunu belirtmiştir. Ö4 ise daha genel bir yaklaşım sergileyerek eğitim politikalarında meydana gelen değişimlerin eğitimi daha verimli bir hale getirme çabası olduğunu düşünerek kendisini bu değişimlere ayak uydurarak geliştirdiğini ifade etmiş ve *“Mesleğe başladığım zamandan beri çok değişiklikler oldu. Tabii ki bu değişiklikler eğitimi daha iyi hale getirmek içindir. Bizde bunlara ayak uydurarak kendimizi uyarlamaya çalışıyoruz. Gerek hizmet içi eğitimler gerekse kendi öğrenme çabalarımızla kendimizi geliştirmeye çalışıyoruz. Neticede her şeyin hızla değiştiği bir dönemde yaşıyoruz. Bu politikalarda bu çerçevede gelişiyor”* şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Toplumsal hayat sürekli bir değişim içerisindedir. Eğitimde de zamanın şartları ve gereklerine göre bir değişim söz konusudur. Mesleğin ilk yıllarındaki eğitim anlayışı zaman ilerledikçe şartlara göre değişebilmektedir. Buna ayak uydurabilmek hem mesleki olarak kendimizin gelişmesini sağlayacak hem de mesulü olduğumuz çocuklara daha iyi ve etkili bir eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştirmemizi sağlayacaktır. Netice itibarıyla öğretmenler oluşturulan eğitim politikalarının sahada uygulayıcılarıdır.

Mesleki Yaşantının Başından Bugüne Kadar Mesleğin Değeri

Sınıf öğretmenlerinin anlatıları mesleki yaşamlarının başlangıcından bugüne kadar meslek değeri açısından incelendiğinde katılımcıların öğretmenlik mesleğinin değerinin giderek azaldığı konusu üzerinde ortak bir fikir oluşturdukları görülmektedir. Ö1 *“Bizim öğretmenlik dönemimizde öğretmenlik daha kutsaldı. Böyle öğretmene daha çok önem ve değer veriliyordu. Gittikçe bu değer azaldığını fark ediyorum”* ifadesiyle zamanla öğretmenin değerinin azaldığına dikkat çekmiştir. Ö2 *“Ben mesleğe başladığımda daha kıymetliydi. Toplumun yapısı biraz değiştiği için bizim hayatımızda aslında her şey değişti. Buda değişti doğal olarak yani. Eskiden çünkü öğretmen veli ne diyordu eti senin kemiği benim diyordu çocuğu getirirken. Ama şimdi öğle demiyor. Hocam eti de benim kemiği de benim her şeyi benim. Ama sende her şeyi tam öğret diyor”* şeklinde ifade ederken benzer şekilde Ö3 *“Bu konuda maalesef çok güzel şeyler söyleyemeyeceğim. Göreve başladığım yıllarda halk arasında bir deyim var hani “eti senin kemiği benim” diye. İşte bu deyim o dönemlerde ve daha öncesinde mesleğimize verilen değer ve saygının en büyük göstergesiydi ve öğrenciler öğretmenlere bu şekilde teslim edilirdi. Ama günümüz için aynı şeyi söylemek mümkün olsa keşke. Günümüzde bu durum maalesef tam tersine dönmüş görünüyor. Artık öğretmen öğrenciye teslim ediliyor”* şeklinde ifade etmiş ve öğretmene olan güvenin, buna bağlı olarak değerinin giderek azaldığını belirtmiştir. Ö4 ise yine mesleğin değerinin giderek azaldığından bahsederken *“Mesleğe başladığımızda gerçekten öğretmenlik mesleği çok değerliydi. Bu değer giderek azalmaya başladı. Önceden öğretmen velinin gözünde çok değerliydi. Öğretmene çok güvenilirdi. Buna göre de öğretmen gayret gösterirdi. Şimdide öğretmen gayret gösteriyor ama öyle bir noktaya gelindi ki aman yanlış bir şey yapmayayım derdine düştük. Çünkü en ufak bir durumda hemen öğretmen suçlanabiliyor. Bu açıdan beni biraz zorluyor”* şeklindeki ifadesiyle su anki oluşan güvensizliğin kendisini zorladığını belirtmiştir.

Sınıf öğretmenliğinde mesleki değer çok önemlidir. Bu değer zaman içerisinde azaldığını katılımcılar ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmeni çocukların toplumsal hayatta ilk temas ettiği insanlardır. Zaman içerisinde bu değerde meydana gelen azalma mesleki özgüveni de aşağıya çekmiştir. Çünkü velilerde oluşan aşırı korumacı anlayış öğretmenin yanlış bir şeyler yapma endişelerini arttırabilmektedir. Bu da öğretmenin gayretinin ve motivasyonunun düşmesine sebep olabilmektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Hayatları Boyunca Yaşadığı Zorluklar ve Çözüm Yollarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında sınıf öğretmenlerinin mesleki hayatları boyunca yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara buldukları çözüm yollarına ilişkin anlatılar incelenmiştir. Katılımcıların anlatıları

analiz edildiğinde mesleki hayatları boyunca yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara buldukları çözüm yollarını; *ekonomik, okul yapı ve davranışı, öğretmen veli ve öğrenci iletişimi, mevzuat ve kültürel zorluk* temalarında sundukları görülmüştür. Öğretmenler zorluklara ilişkin görüşleri içerisinde çözümleri de birlikte ifade etmişlerdir.

Ekonomik Boyut

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yollarına ilişkin duruma ekonomik açıdan baktığımızda Ö2 ve Ö4 pek zorluk çekmediklerini, ne kadar gelir varsa o kadar harcanır düşüncesine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durumu Ö2 *“Ekonomik açıdan bir sıkıntı çekmedik. Eşimle bende çalışıyorduk zaten. Yani birimiz de çalışsak bence yeterli olur. İnsanın ne kadar geliri varsa zaten o kadar gideri var yani alışıyorsun buna”* şeklinde ifade ederken Ö4 ise *“Ekonomik açıdan pek zorluk yaşamadım. Çünkü benim eşim de öğretmen olduğu için ekonomik açıdan zorlanmadık. Ama tek başına öğretmen olan birisi zorluklar yaşayabilir. Burada şunu değerlendirmek lazım. Genelde kazancınıza göre harcarsınız”* şeklinde ifade etmiştir. Ö1 *“Ülkemiz şartlarına baktığımız zaman öğretmenlik maaşının yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum. Ama öğretmen maaşlarının arttırılması ek ders ücretlerinin arttırılması haliyle bizi moral ve motivasyon noktasında etkileyecektir. Mesleki açıdan kendimizi geliştirmemize daha fazla katkısı olacağını düşünmekteyim”* söylemiyle ekonomik açıdan sıkıntı çekmediklerini belirtmiş ancak maaş ve ek ders ücretlerinin arttırılmasının kendilerinin performansını olumlu yönde arttıracığını belirtmiştir. Ö3 ise ekonomik açıdan zorluk yaşamadığını, ancak ekonomik bakış açısının insanların istek ve ihtiyaçlarına göre değiştiğini ve maddi noktada öğretmenin sıkıntı çekmemesi gerektiğini *“Ekonomik olarak fazla bir zorluk yaşamadım. Aldığım maaş ihtiyaçlarımızı ve isteklerimizi büyük oranda karşılamaya yetiyor. Tabi bu durum kişilerin ihtiyaç ve isteklerine göre değişiklik gösterebilir. Daha iyi olabilir mi, elbette ki olabilir. Eğitim öğretimin tam anlamıyla gerçekleşmesi için öğretmenlerin asla maddi sıkıntı içerisinde olmaması gerekir”* şeklindeki söylemiyle ifade etmiştir.

İnsanların yaşamlarını sürdürebilmesi için ekonomik açıdan bir gelirlerinin olması gerekir. Gelir ne kadar fazla ise sürdürdüğünüz hayatın şartları daha iyi olabileceği düşünülebilir. Sınıf öğretmenliğinde de ekonomik açıdan sıkıntı çekmemek önemlidir. Çünkü bir öğretmenin ekonomik açıdan sıkıntı çekmemesi onun eğitim öğretim noktasında verimliliğini artırabilir. Ekonomik açıdan rahat bir pozisyonda olan öğretmen hem kendisinin mesleki açıdan gelişimi için kaynak oluşturacak hem de ekonomik açıdan kafasını meşgul eden, performansını etkileyen durumun oluşmamasını sağlayabilecektir.

Okul Yapı ve Davranışı

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yollarına ilişkin duruma okul yapı ve davranışı açısından bakıldığında liyakatsiz idareciler, okul iklimi ve kültürü, kişisel ilişkiler, kayırılma, birliktelik eksikliği gibi durumlara dikkat çekilmiştir (Ö1, Ö4). Ö1, *“Okul idarelerinde yetersiz idarecilerle çalıştım. Eğitim konusunda gerekli desteği alamadığım zaman zaman köreldiğim oldu. Çalıştığım okulda eğer okul kültürü ve iklimi düzgünse bu benim, mesleğimi daha çok sevmeme daha faydalı olmama daha çok çalışmama neden oldu. Ama okulda bir kültür yoksa bir birliktelik yoksa daha doğrusu bir ortam yoksa bu beni olumsuz yönde etkiledi”* ifadesiyle okul idaresi ve okul ortamının olumlu olmasını kendisinin çalışma isteğini arttırdığını, olumsuz olmasının ise kendisinin gelişimini engellediğine ifade etmiştir. Ö4 *“Bizim camianın içinde sergilenen tutum ve davranışlar. Şöyle açayım. Neticede herkes aynı işi yapıyor. Bazı insanların tabiri caizse kayırılması, kişisel ilişkiler sayesinde liyakate bakmadan daha fazla önem verilmesi, öğretmen veya okul idarecilerinin gerçekten yeterliliğe sahip olmayan insanları ön plana çıkartması benim hep canımı sıkıdır. Buna karşı hep mücadele etmeye çalıştım”* söylemiyle çalıştığı ortamlarda yeterliliğe sahip olmayan insanların olduğunu ve meslek hayatı boyunca bu insanlarla mücadele ettiğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yollarına ilişkin duruma bakıldığında öğretmenler zorluk yaşamadıklarını ifade etmişlerdir (Ö2, Ö3). Ö2 *“İdareciler, öğretmen arkadaşların tutumu yani çalıştığım ortamlarda hiçbir sıkıntı yaşamadım. Çünkü çalıştığım arkadaşların da idarecilerim de ılımlıydı. Hep bana yardımcı olma konusunda isteklilerdi. Bir sıkıntı yaşamadım idarecilerle de öğretmen arkadaşlarımla da”* ifadesiyle çalıştığı idareci ve öğretmenlerin ılımlı bir yaklaşıma sahip olduklarını belirtirken Ö3 ise *“Okul idarecileri açısından beni olumsuz etkileyecek bir zorluk yaşamadım. Siz işinizi gerektiği gibi yaparsanız ve kendinizi mesleğinize verirsiniz gerisi teferruattır zaten. Çalıştığım okullarda gerek öğretmenler odasında gerek zümrelerim arası ilişkilerde kayda değer herhangi bir olumsuzluk yaşamadım diyebilirim”* şeklindeki ifadesiyle işinizi iyi yaparsanız genelde sorun yaşamazsınız yaklaşımını ön plana çıkartmıştır.

Okul idaresinin tutumları ve okulun yapısı öğretmenlerin çalışma isteklerini doğrudan etkileyebilmektedir. Okul idaresinin adil olması, işine hâkim olması, tüm öğretmenlere karşı çözüm odaklı bir anlayışa sahip olması öğretmenlerin motivasyonunu ve çalışma azmini arttıracak gibi okul içerisinde bir kurum kültürü, iklimi oluşturarak öğretmenler için güzel bir ortamın oluşmasına sebep olacaktır. Böylelikle okul içerisinde oluşan verimli eğitim ortamı, öğretmenlerin işlerini daha istekli bir şekilde yapmalarını sağlayabilecektir.

Öğretmen, Veli ve Öğrenci İletişimi

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yollarına ilişkin durum öğretmen, veli ve öğrenci iletişimi açısından incelendiğinde öğretmenler; veli desteği, öğrenci başarısı, verimliliğin düşmesi, ekonomik ve sosyal yapı, farklı bakış açısı, çözüm odaklı olma gibi durumlara dikkat çekmişlerdir (Ö1, Ö3, Ö4). Ö1 *“Öğretmenlikte öğrencilere verimli olabilmek için, işte bir sacayağını düşündüğümüzde sacın üç ayağı öğretmen veli ve öğrencidir. Ben bu üç ayağın bir araya gelmesinde çoğu zaman zorlandım. Velilerden yeterli desteği göremedim. Veli desteklemeyince öğrencide zaman zaman okula karşı olumsuz bakış açıları oluyor, başarıları etkileniyor. Şimdi veli okulu önemsemezse çocukta çalışmıyor”* ifadesiyle öğrenci başarısında velinin desteğine dikkat çekerek, onların desteğinin başarıya olumlu yansıdığını ifade etmiştir. Benzer bir ifadeyi de Ö3 *“Eğitim öğretim süreçlerinde özellikle de ilköğretimde sürekli söylenen bir söz vardır. Üç sac ayağı; öğretmen, öğrenci ve veli. Bu ayaklardan biri eksik olursa denge bozulur. Bu dengeyi sağlamakta en büyük görev tabi ki öğretmene düşüyor. Ailenin ekonomik ve sosyal yapısı öğrenciyi direk etkilemektedir”* anlatımıyla öğretmen, veli ve öğrenci üçgenine dikkat çekmiştir. Burada ailenin ekonomik ve sosyal yapısının önemine dikkat çekerek, oluşabilen sorunları velilerle direkt temas kurarak çözebilmıştır. Ö4 ise *“Öğretmen, veli ve öğrenci iletişimi açısından tabi ki zorluklar yaşadık. Çünkü herkesin bakış açıları farklı farklı olabiliyor. Böyle bir durumda en önemli görev öğretmene düşüyor. Böyle zorluklar oluştuğunda gerek veli ile gerek öğrenci ile gerekse beraber bir şekilde bir araya gelerek çözüm odaklı konuşarak ve yapılması gerekenleri yaparak bu zorlukları aşmaya çalıştım. Önemli olan sorunu kapatmak ertelemek değil çözmek ve ortadan kaldırmaktır”* şeklindeki ifadesiyle insanların farklı bakış açılarına sahip olabileceklerini ifade etmiştir. Ö2 *“Velilerle ya da öğrencilerle iletişimde de bir sorun yaşamadım. Ama bazı velilerle ister istemez farklı görüşlere sahiptik. İşte yine idareci arkadaşların tutumları sayesinde aştık”* şeklindeki anlatımında fazla sorun yaşamadığını, oluşan görüş ayrılıklarını ise okul idaresinin tutumuyla çözüme kavuşturduğunu belirtmiştir.

Eğitim öğretimin temelinde öğretmen, veli ve öğrenci iletişimi vardır. Özellikle de öğretmenle velinin iyi bir iletişim içinde olması oluşabilecek sorunların önceden farkına varabilmelerini sağlayacak ve bu durumlara karşı tedbir almalarını kolaylaştıracaktır. Böylelikle bu durum öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiye de yansıtacaktır. Öğretmenin öğrencisi ile iletişimini daha da arttırarak öğrencinin başarısını arttırabileceği ve daha özgüvenli olabileceği düşünülebilir. Ayrıca bu noktada okul idaresinin sergileyebileceği çözüm odaklı tutumun da bu durumu olumlu açıdan etkileyebileceği düşünülebilir.

Mevzuat Boyutu

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yollarına ilişkin durum mevzuat açısından incelendiğinde öğretmenler bazı sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ö1 bu durumu *“Deyim yerindeyse prosedür çok fazla. Prosedürler ne kadar fazla söylesek devletin belli kuralları standartları var. Onlara da uymak zorundayız. Mevzuatla fazla uğraşmaktan yeri geliyor zaman zaman eğitime fazla vakit ayıramadığımız zamanlar da oluyor”* şeklinde ifade ederken benzer bir anlatımla Ö2 *“Mevzuat açısından fazlaca kâğıt yüklemesi yapılması mesela bizi yoruyor. Kendi işinizle değil de böyle sürekli bir şeyin kâğıdıyla uğraşmaktan farklı şeylere odaklanamıyoruz yani”* diyerek açıklamıştır.

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca yaşadığı zorlukları ve çözüm yollarına ilişkin durumu, mevzuat açısından öğretmenler, mesleğin ilk yıllarındaki zorluklara vurgu yaparak açıklamışlardır (Ö3, Ö4). Ö3 *“Göreve ilk başladığım yıllarda mevzuat konusunda oldukça zorluklar yaşadım. Eğitim öğretimle ilgili yapılan tüm işlerde yoğun bir evrak yükü vardı. O dönemlerde teknolojik imkânlar yetersiz olduğu için her iş el ile yapılıyordu. Günümüzde bu durum çok hafiflemiş durumda”* söylemiyle ilk yıllardaki yaşadığı evrak yüküyle ilgili zorlukların teknolojinin ilerlemesi ve mevzuattaki hafifleme ile halledilebildiğini ifade etmiştir. Ö4 ise *“Mesleğimin başında hem yeni olmam hem de mevzuat durumlarına alışmam noktasında kısmi zorluklar yaşadım diyebilirim. Çünkü mesleğe yeni başlamışız, neyin ne zaman yapılacağı, nasıl yapılacağı gibi. Bir de şimdiki gibi teknoloji o zaman bu kadar ileri değil, bilgiye hemen ulaşamıyorsun. Mesleğimizin ilk yıllarında mevzuat açısından kırtasiyecilik işi çok fazlaydı. Gerçi şimdi de çok farkı yok ama teknoloji sayesinde daha hafifledi ve çabuklaştı”* ifadesiyle Ö3 ile aynı düşünceyi paylaşmıştır.

İster resmi bir kurumda olsun ister özel bir kurumda olsun bir işi yaparken kişinin yasa, tüzük, yönetmelik, kararname gibi kurallara uyma zorunluluğu vardır. Öğretmenlikte de eğitim öğretim faaliyetlerinin bir düzen içerisinde gerçekleşebilmesi için kurallar vardır. Bu kurallar özellikle mesleğe yeni başlayan bir öğretmen için biraz zor gelebilir. Ancak mesleki kıdemi arttıkça bu kurallara daha iyi adapte olur. Tabii ki bu kurallar uygulanırken zaman almaktadır.

Kültürel Boyut

Sınıf öğretmenlerinin meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yollarına ilişkin durum, kültürel açıdan incelendiğinde katılımcıların kendi doğup büyüdüğü coğrafyanın dışında görev yaptıklarında kültürel açıdan zorlandıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Ö1 *“Ben doğup büyüdüğüm okuduğum ilçede öğretmen olarak göreve başladım. Daha sonra da doğup büyüdüğüm yaşadığım şehre öğretmen olarak geldim. Halen burada çalışmaktayım. Bu çevrede doğup büyüyüp yaşayıp kültürünü bildiğim için çalıştığım köylerdeki kültürlerle ilgili pek sıkıntı yaşamadım. Çünkü ben bu kültürüm bir bireyiyim”* anlatımıyla kendi memleketinde öğretmenliğe başlayıp devam ettiği için zorlanmadığını belirtmiştir.

Öğretmenler kendi doğup büyüdüğü coğrafyanın dışında görev yaptıklarında o toplumun kültürünü oluşturan sosyal durumlar, toplumsal statü, bölgesel dil açısından ve bölgenin özelliğinden dolayı eğitime ve olaylara bakış açılarından dolayı zorluk çektiklerini ifade etmişlerdir (Ö2, Ö3, Ö4). Ö2 *“Kültürel açıdan benim memleketim farklı görev yaptığım yer farklı. Bu dönemde hem evlendim hem işte farklı bir yerde çalışmaya başladım. Hepsi bir arada olunca tabii ki kültürel açıdan kendi adıma sıkıntı çektim diyebilirim. Daha mutaassıp daha kapalı bir ortam. Erkekler bayanlar ayrı ayrı çay içeriyor. Hele ki köyde çalıştığım yerde erkek odaları vardı. Ben hatırlıyorum erkeklere çay götürülürdü. Erkeklerden kalan çayı getirip bayanlara ikram ediyorlardı. Bu mesela çok tuhafıma gitmişti. Kültürel açıdan böyle şeyler ilginç geliyor”* şeklindeki anlatımıyla görev yaptığı yerdeki sosyal statü noktasında zorluk çektiğini, ancak zaman içerisinde buna alıştığını ifade etmiştir. Ö3 *“Kültürel farklılık eğitim öğretimi olumsuz etkileyen faktörlerden birisi. Mesleğe ilk başladığımda bunu bariz olarak ve özellikle dil konusunda yaşadım. Öğrencilerimin birçoğunun Türkçe bilmiyor olması verimimi düşüren faktörlerden biriydi. Diğer bir olumsuz etken oradaki*

yaşam şartları nedeniyle ailelerin kız çocuklarını okula göndermek istemeyişleri ve erkek çocuklarını çalışma hayatlarında kullanıyor olmalarıydı. Kız çocuklarını okula göndermeyen ailelere ev ziyaretleri yaptım. En azından Türkçe öğreninceye kadar, okuma yazma ve dört işlem öğreninceye kadar göndermeleri konusunda ikna çalışmalarım oldu ve bunu büyük ölçüde başardım” ifadesiyle görev yaptığı yerde dilden dolayı ve o bölgedeki toplumsal statü anlayışından dolayı zorluk çektiğini ifade ederken bu durumu insanlarla iletişim içerisinde aştığını belirtmiştir. Benzer bir ifadeyle Ö4 aynı sorunlara dikkat çekmiş ve” Kültürel açıdan özellikle ilk göreve başladığım yerde biraz zorlandım. Çünkü ilk görev yerim zor şartlara sahip bir köydü. Buradaki insanların çoğu Türkçe bilmiyordu. Ayrıca kültürel olarak çok farklıydılar. Ama bizim işimiz öğretmenlik. Bir de ben insanlarla diyalog kurmasını seviyorum. Çok kısa bir süre içerisinde insanlarla iletişime geçtik. Kültürel olarak adapte olmaya çalıştım. Oradaki insanlarla güzel diyaloglarımız oldu” ifadesiyle tıpkı Ö3 gibi diyaloglarla bu sorunu aştığını belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin kendi kültürlerinin dışında bir coğrafyada görev yapmaları oraya başlangıçta uyum sağlama noktasında zorluklar oluşturabilmektedir. Sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları yerin kültürüne toplumsal olarak uymaları, o bölgenin kültürel farklılıklarını dikkate alarak görevlerini yapmaları onların hem mutlu olmaları hem de asli işleri olan eğitim öğretimi faaliyetlerinde başarılı olmalarını sağlamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu başlık altında yapmış olduğumuz araştırmada elde ettiğimiz bulgular toplu olarak değerlendirilmiş ve sonuç eklenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin “*Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Serüvenleri*” başlığı altında; **öğretmenlik mesleğine karar verme süreçleri, mesleki hayatları boyunca hangi aşamalardan geçtikleri, meslek hayatları boyunca yaşadığı zorluklar ve çözüm yolları ile ilgili düşünceleri** ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular tartışılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğretmenler için **mesleki yönlendirme ve karar verme süreci** başlangıçta ailenin etkisinin fazla olmadığı görülmektedir. Öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin anne ve babalarının genelde eğitim seviyeleri düşük ve gelir seviyeleri ise ortadır. İnsanların hayata atılırken en çok destek görecekları yer aile olarak düşünülebilir. Ancak mesleğe yönlendirmede ailenin bulunduğu şartları da göz ardı etmemek gerekir. Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin bu mesleği seçimlerinde ailelerin fazla etkisinin olmadığı görülmektedir. Üzmez ve Çelik’e (2014) göre aile, mesleğe yönlendirmede ve meslek seçiminde etkisi fazla olan bir faktördür. Bir insanın mesleği sevmeye ve ona ilgi duyması da meslek seçimindeki faktörlerden biridir. İnsan sevdiği işi yaparsa mutlu olur ve başarı gelir. Özellikle de sınıf öğretmenliği gibi bir meslekte çocukları sevmek çok önemlidir. Katılımcıların anlatılarından mesleğe karar vermede öğretmenlik mesleğine karşı ilgilerinin olduğu ve bu mesleği severek seçtikleri sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul hayatında sınıf öğretmeni öğrenci için bir rol modelidir. Öğretmen, onlar için ulaşılmaz değere ve öneme sahip bir insandır. Bir de öğretmen bu mesleği severek ve çocuklara ilgi göstererek yaparsa bu çocukların meslek olarak ilk tercih edecekleri meslek haline dönüşür. Çünkü öğretmen onlarda bir iz bırakmıştır. Sınıf öğretmenlerinin mesleğe karar vermede öğretmenlerinden etkilendikleri görülmektedir. Kayıkçı (2019) meslek seçiminde, *mesleklerinde başarılı olma, faydalı olma, kariyeri ve rolü olma, saygınlığının olması* gibi durumların meslek seçimini etkileyen unsurlar olduğuna dikkat çekmiştir. Ayrıca arkadaş ve toplum etkisi de önemli bir husustur. Katılımcılarda öğretmenlik mesleği seçiminde bu hususların etkisinin olduğu görülmüştür.

İnsanlar hangi mesleği yaparlarsa yapsınlar meslek hayatları boyunca belli süreçlerden geçerler. Bu süreçleri farklı boyutlarda değerlendirebiliriz. **Mesleki gelişim** noktasından

başlangıçta mesleğe yabancı olma ve mesleki eksiklikler görülebilir. Ancak zaman ilerledikçe bu durum tersine dönerek mesleki açıdan bir gelişim sağlanır. Sınıf öğretmenlerinin zaman içerisinde mesleğe uyum sağladıkça beraber çalıştığı tecrübeli öğretmenlerin katkısı ve mesleki eğitimlerle kendilerini geliştirdikleri görülmektedir. İnsan yeni bir işe başladığı zaman duygusal açıdan farklı durumlar içerisinde olabilmektedir. Öğretmenlikte bu durum daha belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle mesleğin ilk yıllarında farklı coğrafyalarda, farklı kültürlerde ve şartlarda çalışıyor olmak öğretmenleri duygusal açıdan zorlayabilmektedir. Bir köy okulunda tecrübesi olmadan bu mesleğe başlamak başlangıçta öğretmenlerde bir karamsarlık oluşturabilmektedir. Burada beraber çalıştığınız insanların tecrübesi ve onların desteği ve belki de en önemlisi bu mesleğin özelliğinden dolayı karşınızdaki çocukları bu duygular karamsarlardan mutluluğa dönüştürmektedir. Buckler, Stutchbury, Kasule, Cullen ve Kaije'e (2021) göre de meslektaşlar arası öğrenmenin yolculuğu beraberinde bir şeyler öğrenmeyi sağlayacak ve birlikte öğrenerek meslektaşlarla aynı zamanda uzun, ömür boyu sürecek dostluklar da getirecektir.

Bir öğretmenin çalıştığı okul ve bu okuldaki şartlar onun mesleki gelişimine etki eder. Şartlar ne kadar zor ise mesleki gelişim açısından zorlanır. Ancak sınıf öğretmenliği temelinde sevgi olan bir meslek olduğu için bu zorlukları aşmak için gayret ve çaba göstermek gerekir. Katılımcıların mesleğin ilk yıllarında çalıştıkları okullar açısından mesleki olarak gelişimde zorlandıkları, daha sonradan geçtikleri büyük ve donanımlı okulların mesleki gelişimlerine katkı sağladığı görülmektedir. Öğretmenler, mesleklerini yaparken farklı öğrenci profilleriyle, karakterlerle, farklı sosyal, kültürel ve ekonomik yapıda öğrencilerle karşılaşır. Bu da öğretmenliğin diğer mesleklerden farklı yanındır. Öğretmenler, öğrenciler için nasıl faydalı olurum noktasında çaba sarf ederler. Bu çeşitlilik onların farklı bakış açıları geliştirmelerine ve mesleki olarak gelişmelerine katkı sağlar. Sınıf öğretmenlerinin mesleki hayatları boyunca geçirdiği süreçler, onların tecrübe kazanmasını sağlamıştır. Mesleğe yeni başlayacak öğretmenlere rehberlik noktasında en önemli tavsiyeleri bu mesleği sevgiyle yapmaları gerektiği olmuştur. Ayrıca sürekli olarak içerisindeki meslek sevgisinin heyecanını hem sürdürmek hem de diri tutmak onların mesleki olarak kendilerini geliştirecekleri sonucunu ortaya koymuştur. Herranen, Aksela, Kaul ve Lehto, (2021) öğretmenlerin mesleki gelişimleri için özellikle kursların önemli olduğu ve işbirliği içinde öğrenmenin önemine dikkat çekmişlerdir. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişim süreçleri içerisinde birlikte çalışma ve rehberlik almanın kendilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buckler, Stutchbury, Kasule, Cullen ve Kaije (2021) de, mesleki gelişimde mevcut olan örgün eğitim kurslarının öğretmenlerin mesleki gelişimindeki önemine dikkat çekmişlerdir.

Her şey zaman içerisinde bir değişim ve dönüşüme uğradığı gibi **eğitim politikaları** da bu değişimlerden etkilenir. Neticede eğitim öğretim faaliyetlerini daha etkin ve verimli hale getirme amacı vardır. Öğretmenlerin anlatılarının sonucunda eğitim politikalarından zaman zaman etkilendikleri, ancak uygulayıcı olarak bu politikalara ayak uydurarak kendilerini uyarladıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlik, toplumlarda her zaman için yeri ve değeri izah edilemeyecek kadar çok önemli bir meslek olmuştur. Öğretmenlerin mesleki yaşamlarının başlangıcından bugüne mesleki değerinin gittikçe azaldığı sonucuna varılmıştır. Süngü'ye (2012) göre, çalışanların verimliliğini ve iş doyumunu etkileyen önemli değişkenlerden biri, yapmış olduğu işin karşılığında almış olduğu ücrettir. Yapmış olduğu işin karşılığında yeterli bir ücret alması çalışanın iyi hissetmesini sağlamakla birlikte onun performansına da olumlu katkılar sağlayacaktır. Eğitim çalışanlarının en kalabalık grubunu oluşturan öğretmenlerin iş doyumuna yönelik yapılmış araştırmaların çoğunda Türkiye'de devlet kurumlarında görev yapan öğretmenlerin temel sorunlarının başında gelirlerinin yetersizliğinin geldiği görülmektedir. Öğretmenlerin, maaşlarındaki artışın onların performansını arttıracığına dikkat çekilmiştir.

Bir mesleği icra ederken **çalışılan ortam** çok önemlidir. Yönetici pozisyonunda olan, kendisiyle aynı statüde olan yahut daha alt bir pozisyonda çalışan insanlarla iyi bir iletişim

içerisinde olmak ve anlaşabilmek insanların çalışma isteğini arttıracaktır. Katılımcılar okul idaresi ve öğretmen ortamları açısından sıkıntı yaşamışlardır. Bu sıkıntıları da öğretmenler, okul idaresinin adil olması, işine hakim olması, tüm öğretmenlere karşı çözüm odaklı bir anlayışa sahip olması ve okul içerisinde bir kurum kültürü, iklimi oluşturulmasıyla atlatabilmişlerdir. Buckler, Stutchbury, Kasule, Cullen ve Kaije (2021) “öğretmenler ve öğrenciler birlikte elverişli sınıf ortamlarında öğrenirler” düşüncesine sahiptirler. Bu şekilde öğrenme çevreleri öğretmenlerin mesleki gelişimlerine önemli katkılarda bulunabilir.

Eğitimde **öğretmen veli ve öğrenci iletişimi** bir başka mesleki süreçte deneyimlenen durumdur. İletişimin kuvvetli olması başarıyı arttırmakla birlikte güven ortamının oluşmasını sağlayacaktır. Katılımcılar özellikle velilerle iletişim konusunda farklı bakış açıları, sosyal ve ekonomik özellikler, farklı görüş ve düşüncelerden dolayı sıkıntı yaşamışlardır. Öğretmenler, bu sıkıntıları da yine çözüm odaklı bir anlayışla idareci ve diğer öğretmen arkadaşlarının desteğiyle aşmışlardır. Karacabey (2020) kendini geliştiren bir öğretmenin öğrenci ile iletişimin artacağına ilişkin ifadesi, öğretmenlerin iletişim yeterliklerinin mesleki olgunlaşmayı artırdığı görüşleriyle tutarlık göstermektedir.

İnsan yapısı gereği toplumsal bir varlıktır. Toplumlar belirli kurallar çerçevesinde, bir düzen içerisinde yaşamını sürdürürler. Okullarda bu toplumun bir unsurudur. Okullarda gerçekleştirilen eğitim öğretim faaliyetlerinin de belirli kurallara göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerimiz mesleki hayatlarının ilk yıllarında **mevzuat** ile ilgili uygulamalara alışmakta zorlanmışlar ancak zaman ilerledikçe bu zorlukları aşmışlardır. Kültür, bir toplumun tarihsel akış içerisinde oluşturduğu ve nesilden nesile aktarabildiği maddi ve manevi özelliklerin tümü olarak ifade edilebilir. Taylor (1958), kültürü toplumun bir parçası olan insanların sahip oldukları ahlak, inanç gelenekler, bilgi ve becerileri içine alan bir bütün olarak ifade etmiştir (Akt. Oğuz, 2011). Kültür anlaşılacağı üzere birçok yapının iç içe geçtiği bir olaydır. Kültür toplumların gelenek ve alışkanlıklarıyla beslenen ve yaşanan topluma göre şekil alan dinamik bir yapıdır (Şahin 2019). Toplumun kültürü neticesinde toplumda yaşayan bireylerin davranış biçimleri de bundan etkilenir. Katılımcıların anlatılarının analizi sonucunda kendi kültürel coğrafyasında görev yapan öğretmenlerin kültürel açıdan zorluk yaşamadıkları, kendi kültürel coğrafyasından farklı yerlerde görev yapan öğretmenlerin kültürel açıdan zorlandıkları görülmüştür. Bu zorlukları ise o bölgenin kültürel özelliklerini dikkate alarak mesleki yaşamlarını sürdürerek aştıkları görülmüştür.

Öneriler

Araştırmaya katılan öğretmenlerin anlatıları doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

1. Okullarda özellikle lise düzeyinde öğrencilerin meslekleri tanıması ve meslek seçimlerinde yardımcı olması açısından “Meslekleri Tanıyalım” gibi bir ders resmi olarak müfredata alınabilir.
2. Sınıf Öğretmenlerinin üniversite eğitiminin ilk yılından itibaren köy ve merkez okullarında uygulamalı eğitimlere katılabilir.
3. Öğretmenlere üniversite yıllarında mevzuat hakkında bilgi sahibi olabilmelerine imkân sağlayan bir ders konulabilir.
4. Her yıl genelde öğretmenliğin özelde sınıf öğretmenliğinin önemini anlatan yerel ve ulusal düzeyde çalıştaylar yapılabilir.
5. Öğretmenlerin ekonomik şartları açısından iyileştirmeler yapılabilir.
6. Öğretmen adaylarının mesleği tanıma ve sevmesi açısından üniversite eğitimi yıllarında meslekteki tecrübeli öğretmenlerin bilgi ve birikiminden yararlanmak adına onların üniversite hocalarıyla birlikte derslere katılmaları sağlanabilir.

Kaynakça

- Aydın, İ. (2014). Kamuda etik. <http://inayetaydin.blogspot.com/2014/01/kamuda-etik.html>. (Erişim Tarihi: 02.02.2021).
- Arastaman, G., Fidan, T., ve Öztürk Fidan, İ. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15
- Başkale H. (2016). Nitel araştırmada geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Buckler, A., Stutchbury, K., Kasule, G., Cullen, J., ve Kaije, D. (2021). What prevents teacher educators from accessing professional development oer and mooc? Storytelling and professional identity in ugandan teacher colleges. *Journal of Learning for Development*, 8(1), 10-26.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel. F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Clandinin, D.J., ve Connelly, F.M. (2000). *Narrative inquiry: Experience and story in qualitative research*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Çakır, M.A. (2015). *Meslek ve öğretmenlik*. (Ed: V. Sönmez), *Eğitim bilimine giriş*. Anı Yayıncılık.
- Ersoy, A., ve Bozkurt, M. (2016). *Anlatı araştırması*. (Ed: A. Saban ve A. Ersoy), *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Anı yayınları.
- Güven, D. (2010). Profesyonel bir meslek olarak Türkiye’de öğretmenlik. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 13-21.
- Herranen, J.K., Aksela, M.K., Kaul, M., ve Lehto, S. (2021). Teachers’ expectations and perceptions of the relevance of professional development moocs. *Education Sciences*. 11(240), 1-11. <https://doi.org/10.3390/educsci11050240>
- Ismail, M., Khatibi , A.A., ve Azam, S.M.F. (2022). Impact of school culture on school effectiveness in government schools in Maldives. *Participatory Educational Research*, 9(2), 261-279.
- Kabakçı Yurdakul, I. (2011). Öğretmen adaylarının teknopedagojik eğitim yeterliklerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanımları açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 397-408.
- Karacabey, M. F. (2020). School principal support in teacher professional development. *International Journal of Educational Leadership and Management*, 9(1), 54-75, doi: 10.17583/ijelm.2020.5158
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Karataş, K. (2020). Öğretmenlik mesleğine kuramsal bir bakış. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(17), 39-56.
- Kayıkçı, K. ve Turan, Ü. (2019). Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçiminde okul rehberlik hizmetlerinin rolü. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 15-33
- MEB, (1998). Öğretmen adaylarının milli eğitim bakanlığına bağlı eğitim öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönerge. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/263.pdf> (Erişim Tarihi:02.02.2021).
- Milli Eğitim Temel Kanunu, (1973, 14 Haziran). Resmi Gazete, (Sayı: 14574), <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> (Erişim Tarihi: 02.02.2021).

- Oğuz, E.S. (2011). Toplum biliminde kültür. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 123-139
- Oğuzkan, F. (1998). *Öğretmenliğin üç yönü*. Kadioğlu Matbaası.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler*. Pegem A Yayınları.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Pinthongpunth, K., Phuwatnawichit, T., Mangkhang, C., ve Sarobol, A. (2021). Learning for professional development of social studies teachers in Thailand. *Journal of Curriculum and Teaching*, 10(2), 58-66.
- Patton, M.Q. (2014). Michael Quinn Patton's top ten developments in qualitative evaluation for the last decade. *The Nonprofit Quarterly*, 21(2), 61-64.
- Riessman, C.K., ve Quinney, L. (2005). Narrative in social work: A critical review. *Qualitative Social Work*, 4(3), 391-412.
- Saban, A., ve Sarıçelik, S. (2018). İcedönük bir çocuğu anlamak: Bir anlatı araştırması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 225-252.
- Sarıtaş, M. (2007). Okul deneyimi uygulamasının aday öğretmenlere sağladığı yararlar konusundaki görüşlerin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 121-143.
- Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2(1), 597- 607.
- Süngü, H. (2012). Bazı OECD ülkelerindeki öğretmen maaşlarının karşılaştırmalı bir analizi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 1(2), 21-45
- Şahin, M. (2019). Kültür aktarımında toplumsal cinsiyetin rolü. *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, 6(11), 233-249
- Şanal, M. Çelikten, M. (2005) Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 207-237.
- TDK, (2021). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 02.02.2021).
- Üzmez, U. ve Çelik, N. (2014). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 2(1), 94-105
- Yaşaroğlu, F. (2007). *Bir meslek olarak öğretmenlik*. (Ed: D. Ekiz ve H. Durukan), *Eğitim bilimine giriş*. Lisans Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- YÖK (2018). *Öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf (Erişim Tarihi: 02.02.2021).

Extended Summary

Introduction

Karataş (2020) stated that the person, whose knowledge deficiencies are met, achieves meaning with the knowledge they have, makes its meaning valuable with their actions, and that the value of the person increases as the level of knowledge increases. In this era of rapid development in information technologies, the importance of the professional development of teachers is increasing. Starting from the stage of classroom teachers' deciding on the profession, the processes experienced throughout the career, the challenges, and the solutions that the classroom teachers find for these challenges are important for both their professional development and preparing their students for life. Matete (2021) stated that teachers should carry out duties and responsibilities related to their fields and act under social rules and regulations. According to Article 43 of the National Education Basic Law No. 1739, the concept teacher is defined as "a special profession that takes on the education, training and related administrative duties of the state" and the responsibilities of teachers are expressed as "Teachers are obliged to perform these duties following the aims and basic principles of Turkish National Education (National Education Basic Law, [METK] 1973). Kabakçı and Yurdakul (2011) stated that teachers should utilize technology at every stage of their educational activities in order to provide effective education. The education of students is a process that requires a long time and effort. In this aspect, the role of teachers is extremely significant. In every sense, it is necessary to be a self-taught, productive teacher who has the knowledge, skills, and equipment suitable for the requirements of the age. This study seeks to describe the "opinions and experiences of primary school teachers regarding their professional adventures".

For this purpose, answers were sought for the following questions.

- 1- What process do classroom teachers go through when choosing teaching as a profession?
- 2- What processes did the classroom teachers go through during their professional lives?
- 3- What are the challenges teachers face throughout their careers and what are their solutions for them?

Method

This is a qualitative study, which employs the narrative research model. As a sampling method, the criterion sampling method was used. Four classroom teachers, one female and three males, who have at least 25 years of experience in the profession and have worked in rural and city center schools in their professional life, participated in the research. As a data collection tool, a semi-structured personal interview form, which was prepared by receiving expert opinions, was used. The findings obtained as a result of the interviews were analyzed within the framework of descriptive analysis. Under the main theme of the Career Adventure of Classroom Teachers, sub-themes were created related to the process of classroom teachers' deciding on the profession, the processes they have spent their careers, and the challenges to solutions they have experienced throughout their careers. The reprocessing and verification of participant views have been ensured at each stage of the interviews. In this study, direct quotations from the views of the participants were included, the parts related to the sample were explained in detail in the method section, and detailed explanations were made about all stages of the study. All the data obtained in the research was evaluated by a faculty member who is an expert in this field. Information about the characteristics of the participants was given and their statements were included. Comprehensive explanations were made about the data collection methods and analysis methods used in the research.

Results

Regarding the process of deciding on the teaching profession, perhaps due to the conditions of that period, it was observed that the participants did not have much influence on their own choice of profession, probably because the professional seniority of the participants was 25 years or more, but their families were always supportive of them. In addition, when the participants chose the profession, there was respect and value for the teachers, and they were seen to be the most educated and knowledgeable people in the community, so this created an interest in the profession. It has been determined that the most important factor in teachers' choice of this profession is their teacher's influence. It has been seen that classroom teachers have improved themselves through the contributions of experienced teachers and professional training throughout their careers, and also, they were emotionally challenged at the beginning of the profession, so they have developed themselves through a love-based holistic approach. In addition, it was observed that the value of the teaching profession decreased over time. In the school environment, teachers and parents have experienced legislation related and cultural difficulties in relationship with parents and students. In this case, it was found that they have overcome problems by trying to do their job well with a solution-oriented approach in good communication with all parties.

Discussion and Conclusion

The place where people will receive the most support in their lives can be seen as family. It is seen that families are initially not highly influential on their choice of teaching as a profession. We can attribute this situation to the state of the period and the economic and educational levels of the family. Üzmez (2014) stated that influence of the family on the choice for and inclination to the profession is high. It has been understood that one of the most important influences in the process of deciding on teachers' career is their own teacher, who is a role model for them. It has also been determined that the impact of friends and society plays an important role in the career choices of teachers.

Teachers have gone through various processes throughout their careers, which has shaped their professional development processes. At the beginning of the profession, it is understood that they were unfamiliar with the profession, but as time went on, they got used to the profession; the geographical and cultural structure of the region forced the teachers, they developed themselves by overcoming the difficulties with the contribution of experienced teachers and professional training. While doing this, they always placed the sense of love at the center. According to Buckler, Stutchbury, Kasule, Cullen, and Kaije (2021), the journey of peer-to-peer learning among colleagues will enable learning, and with learning together, it will also bring lifelong friendships with colleagues.

As everything undergoes a change and transformation over time, educational policies, economic conditions, working environments, and teacher, parent and student relationships are also affected by this change. Teachers have been affected from time to time due to educational policies but have adapted because they are practitioners in the field. It has been noted that teachers will also improve their performance when they are economically satisfied. Süngü (2012) noted that one of the significant variables affecting the productivity and job satisfaction of employees is the wage they receive. It has been concluded that value of teaching as a profession has decreased gradually since the beginning of their careers. It is understood that they have overcome the problems they have experienced in working environments and in communication with parents and student with the support of a fair, competent administrative structure and with a solution-oriented approach developed in the positive institutional culture and climate at their schools. Education activities carried out in schools must also be carried out according to certain rules. In the early years of their professional life, our teachers were struggling to get used to legislation-related practices, but as time went on, they have overcome these challenges.